Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ШОАТТА, 15 ЯНВАРЬ, 1983 ШУ. ● № 7 (6729). ● Мах 3 кап.

ДИКА КЪАХЬЕГАМХО

Дика болхха чоам хIинна а Сунженски районан Ленинан цIерагIча колхоза № 1 йолча ферма ветеран, толамгIа йола доярка Мальцева Надежда Владимировна. Бутт хьалха кхоачашдир цо сонхха ше тIелаьца хинна социалистически декхараш. Из толам баккха цунна нехьоьгал дар йоккха опыт шеларал совгIа, ше хьадечух дог лазаш къахьегама тIера йолаш хиларо а.

Ферме цо доярка болх бу 20 шу совгIа ха я. ХIора шера къасттина доккхаш деш еIа йолт цуи собранешка, совещанешка, ший ду наха.

Курал е йиш йолаш е я Надежда Владимировна. Шийн гонахал дIа а йоллийташ къахьегама тIера болаш болх бе ткъаьнел дукхагIа къона доярка Iомаяьй цо.

Дуккхьашха дахна доалаш делар цунга сойкха леладе. Дукха халонаш ле езаргIболга хоппше хьайнйар цо уж. ХIьато цареал дукха шура луш дика доахан хиллад хIанз. ХIора Iаттагара юкъера лаьрхIача 4,5 килограмм шура йоаккх цо укх деноша. Колхозе гIолла йоаккхачух дукхагIа а из.

И. ВОЛГИН.

СУРТА ТIА: Н. В. Мальцева.

В. ТИМОШЕНКО сурт.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, НГIАССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1982 шера хьайбай продукташ дукхагIа яхара а йохкара а районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша, хьайбай боахама болхлоша лелаьча республикански социалистически яхьа итогашка.

Социалистически яхье котъьннарг а лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен улга тIа яьхай.

Районаш:

НАЗРАНОВСКИ,

хьайбай продукташ дукхагIа йоахилга Iалашдаьд, 1982 шера уж йоккара план кхоачашъяьй: дулх — 102 процент, шура — 107 процент, тха — 116 процент; 1981 шераца нийсдича дукхагIа ехкай: шура — 7 процент, тха — 17 процент; доккхий доахан 34 процент, жа 3 процент алсамдаьккхад.

Района хьалхара моттиг хьожаяьй социалистически яхье, еннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара харе тIала Ше байрах;

ШАЛИНСКИ,

пачхьалкхенга дулх доххара план 100,9 процент, шура — 103, тха — 111 процент, фуаш — 100,8 процент кхоачашъяьйя 1981 шераца нийсдича дукхагIа деннад: дулх — 18 процент, шура — 3 процент, фуаш — 2 процент.

Района шоллагIа моттиг хьожаяьй социалистически яхье, цунна еннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота;

СОВЕТСКИ,

пачхьалкхенга дулх доххара план 100 процент, шура — 142, тха — 121 кхоачашъяьй; 1981 шераца нийсдича дукхагIа деннад: дулх — 1 процент, шура — 36, тха — 13 процент.

Района кхоалагIа моттиг хьожаяьй социалистически яхье, цунна еннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота.

Белгалдаьккхаб Веденски района бех дика болх.

Боахамаш:

Шелковской района «Шелковской» госплемзавод;

Назрановски района «Назрановский» совхоз;

Ачхой-Мартановски района «Ачхой-Мартановская» яха птицефабрика.

В боахамаш республикански Сийлен улга тIа дехьад:

Сунженски района Ленина цIерагIа йола колхоз;

Урус-Мартановски района «Урус-Мартановская» яха птицефабрика;

Назрановски района «Экажевский» совхоз;

Ножай-Юртовски района Жданова цIерагIа йола колхоз;

Шелковской района «Каргалинский» совхоз.

Фермаши бригадаши:

Наурски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза шурий комплекс;

Назрановски района «50 лет Октября» яхача совхоза № 3 йола шурий ферма;

Шалински района «Московский» совхоза шурий ферма;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 3 йола шурий ферма;

Гудермесски района «Дивная» яхача совхоза шурий ферма;

Ачхой-Мартановски района «Ачхой-Мартановская» яхача птицефабрике № 2 йола оахазераш леладу бригада;

Ведански района Орджоникидзе цIерагIа колхоза хьайбаш леладу ферма;

Грозненски района «Юбилейный» совхоза шурий ферма;

Наурски района «Россия» яхача колхоза жа Iуй бригада (вокхагIвола жа Iу Б. Ашаханов);

Надтеречни района «Минеральный» совхоза жа Iуй бригада (вокхагIвола жа Iу Л. Магомадов).

Дулхи шурам нийчъяра колхозашкен совхозашкен бех дика болх белгалбаьб.

Колхозаш:

Веденски района Орджоникидзе цIерагIа яр;

Ножай-Юртовски района Гагарина цIерагIа яр;

Ножай-Юртовски района Х. Нурадилова цIерагIа яр;

Ножай-Юртовски района XXII партсъезда цIерагIа яр;

Ножай-Юртовски района Ленина цIерагIа яр;

Советски района «Новая жизнь» яхар;

Советски района XX партсъезда цIерагIа яр;

Советски района Кирова цIерагIа яр.

Совхозаш:

Назрановски района «40 лет Октября» яхар;

Грозненски района «Кударинский»;

Грозненски района «Пригородный»;

Грозненски района «Юбилейный»;

Шалински района «Московский»;

Малгобекски района «Ачалуки» яхар;

Назрановски района «Мужи» яхар;

Шалински района «Северо-Кавказская бройлерная» яха птицефабрика;

Сунженски района «Западная» яха птицефабрика.

Производстве хьолхалатгараш:

Цар шоей отраслешка доккхагIа хьокхамаш деьхад, социалистически яхье хьалхара моттиг хьожаяьй:

Романова О. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

Алиев А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза деккаш дола хьайбаш лeладер;

Хасиев Д. — Шалински района «Московский» совхоза скотник;

Мусаддинова А. — Шалински района «Зори Кавказа» яхача совхоза Iахьий леладер;

Дурниев Х. — Ачхой-Мартановски района «Ачхой-Мартановская» яхача птицефабрика оахазераш леладер;

Раплева А. — Сунженски района «Победа» яхача колхоза хьакхарч леладер;

Ашаханов Б. — Наурски района «Россия» яхача колхоза вокхагIвола жа Iу.

Социалистически яхье котъьннарг лаьрхIай 1982 шера дукхагIа белгалъяьнна хьайбай боахама группа. Царна еннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, мах боацаш еннай туристически путевкаш саилIера цIенешка баха путевкаш.

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛАШ

ЦхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тIаьиIийд Грозненски швейни производственни объединене хIамаш тегараша. Шоай доцца диаза кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьча объединене цехаштен филиалашкен юкъе массаза санна хьалха латташ я укх шера цхьоалагIча филиала коллектив. Юхханца денз цуй хьинарн инац кхо да беш къахьегача цо шкарь бетта хьалхарча декада дерригача техникo - экономически хьокхамий плана тIехкхоачашъяьй. Итт ден задане совгIа филиала хIамаш тегараша арахийцай ши эзар гаргга сома мах тайп-тайпара продукци.

Филиала участкашта юкъе хьуражача яхье хьалха латт Доронина Надежда Ивановнаи Синишникова Елена Федоровнаи керте латтача участкай коллективаш. Цар задане совгIа тийгад 125 барзкъа.

●

Химикий хьокхамаш

Хьинаре яхь а хьегаш, дика дIадоладаьд керда шу СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода цхьайолча производствай цехий коллективаша. Царна юкъе хьалха а латташ, графикал хьалхаювлаш бетта план кхоачашъеш хьабоагIа Зайцев Анатолий Макарович керте латтача фенол арахецачел Недорубко Анатолий Григорьевича кулгалдеча полиэтилен арахецачел производствай коллективаш. Ер шу доладелча денз хIинзалехьа планел совгIа цар арахийцад эзараш сомий маьха тIехдика фенолi полиэтилени. Шии денхараш диза кхачашдеш болх беш я Кальной Виктор Григорьевич керте латтача этилен арахецача цеха коллектив а.

●

ПЛАНАЛ СОВГIА

Производства эффективности балха дикали лакхъяра шерра социалистически яхь йоаржаьча Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дукхача установкай коллективаша хьинаре къа а хьегаш, бIубенна дIадоладаьд пятилетка кхоалагIа шу. Царна юкъе хьалха латт Валуев Владимир Александрович керте латтача № 251 йолча установка коллектив. Цо укх бетта шийтта ден задана 102 процент гаргга кхоачаш а я, планал совгIа арахийцай эзараш сомий маьхи мехкдаьтта продукци. Иштта дика къахьегаш ба Седиков Павел Александровича кулгалдеча «ЛЧ» яхача установка технологаш. Январь бетта план 101,2 процент кхоачашъеш хьабоагIа уж.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЦХЬАННЕ А БОКЪО ЯЦ ТIЕХЬАВИСА

Толамаш дахарца цхьана цхьайолча районашка, колхозашка, совхозашка хьайбай продукташ йоахача а кийчъеча а цIенкхаштта кхоачамбоацараш дииза дисараш да. Хьайбай боахам дегIабоалабеча доккхий кхоачамбоацараш да Грозненски, Ачхой-Мартановски, Надтеречни районашка. Цу районий боахамаша кхоачашъяьяц хьайбай продукташ йохкара планаш. Цар дIа ца луш дисад 3562 тонн дулх, цох Грозненски района 2339 тонн, Надтеречни — 712, Ачхой-Мартановски — 511 тонн, шура 1514 тонн. КIезигденнад доккхий доахан, хьакхарч, жа. Грозненски района боахамашка 1981 шераца нийсдича доккхий хьайбаш кIезигденнад 233, хьакхарч — 2476, жа — 957.

Во латт Iул юхаметтаоттадарен хьайбаш ца доьтарея болх. 1982 шера цу районашка дайнад дукха доккхий доахан, хьакхарч, жа.

Де доагIар дац хьайбай фермашка къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхара. Доакъар эехьа доадеш моттигаш я. Социалистически яхьа итогаш шийй ханнахьа а яц йоагIIача тайпара дIа а йовзийтац.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да хьайбай боахам дегIадоалабеча Гудермесска, Урус-Мартановски, Малгобекски районашка.

Эттача хьало дIадех укх Iай хьайбаш ца доьтерал а цар овсарле айдрал а совгIа, 2 шера ца йоаьнхаш йиса продукци юхаметтаоттае де дезар кхы хьем ца беш делга. ХIаьта а «Горец», «Гойтинский», «Загорский» совхозий кхыча боахамий фермашкеи бригадашкеи тоъал лоаттадац ча, барда, наст-каста хий, тух доацаш, хьайбаш ханнахьа ца кхоабаш, доаньара цехаша болх ца беш моттигаш хул, къахьегама дисциплина лоха я.

Цхьайолча фермашка хьайбаш леладераштa дIайовзийтаян Iан заналахьа къахьегамах мах баларея социалистически яхьен условеш.

Хьайбаш Iаьтара доахилга во вIаштIехьдаьккхад «Молочный № 1», «Сунженский», «Белореченский» совхозашка. Январе хьалхарча итт дийнахьа совхаре цу ханаца нийсдича хьайбай овсарле лохъеннай Гудермесски, Урус-Мартановски районашка.

10 январага кхоачаш денбус юкъера лаьрхIача Iаттагара йоаккха шура хилар: Урус - Мартановски района 2,9 килограмм, 1982 шера хинначул кIезигагIа я из.

Доккхий кхоачамбоацараш да птицефабрикашка: дIададахача шера боаршга диллача 500 эзар фуъ кIезигагIа гулдаьд.

Юрта боахама министерства (н. Кириллов С. А.), «Чеченингушвино» (н. Конев А. М.), «Чеченингушплодоовощхоз» (н. Чочаев М. М.) объединенеш, «Птицепром» тресте (н. Дзейтов А. Д.), кхыча юртбоахама ведомствашта тIехьожаш лоаттабац хьайбаш Iай кхаьбара, боахам гетгара во лелабар лов, фермашкара гIуланхаш леларах доагIаш дар хьадехац колхозийи совхозийи кулгалхошкара.

Хьайбаш леладераштa ошаш дола хьалаш хьадара деша во къестаду. Цу деррига а кхерам оттабу 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачаш ца ешIйисара.

Хьайбай продукташ яхараи кийчъяраи укх лохерча боахамашка болх во бальга бехкашкал:

КОЛХОЗАШ:

Грозненски района «Советская Россия» яхар;

Сунженски района «Победа» яхар;

Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа яр;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

Сунженски района XX партсъезда цIерагIа яр.

СОВХОЗАШ:

Ачхой - Мартановски района «Самашкинский»;

Грозненски района «Молочный № 1» яр;

Гудермесски района «Гудермесский»;

Надтеречни района «Минеральный»;

Наурски района «Терский»;

Наурски района «Притеречный»;

Урус - Мартановски района «Горец» яхар;

Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский»;

Грозненски района «Атагинский»;

Сунженски района «Сунженский»;

Грозненски района «Загорский»;

Надтеречни района «Калиновский»;

Грозненски района «Горячеисточненский»;

Гудермесски района «Черногорский»;

Надтеречни района «Братский»;

Надтеречни района «Новогорский»;

Надтеречни района «Верхненаурский»;

Шалински района «Автуринский»;

Урус - Мартановски района «Гойтинский»;

Грозненски района «60 лет Октября» яхар;

Урус - Мартановски района Мичурина цIерагIа яр;

Урус - Мартановски района «Труд» яхар;

Грозненски района «Старо-Юртовская» яха птицефабрика;

Шалински района «Кавказ» яха птицефабрика.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани

12 январе СССР Лакхехьарча Совета Президиума арсIанара заседани хилар Кремле КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя хьалхарча заместитела В. В. Кузнецова председателлах а деш.

Президиумэ хьежир 1982 шера СССР Лакхехьарча Совето чакхдаьтача гIуланхий итогаш а 1983 шера чакхъяха лерхIача мероприятей планах а долча дешага. Цу дешах лаьца хоам бели къамаьл дир В. В. Кузнецова. Президиумо къобалйир 1983 шера СССР Лакхехьарча Совето чакхъяха лерхIача нертерча мероприятей план.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Т. Н. Ментешашвиле баьча хоамегIа заседане дийцар СССР халкъий доттагIали цхьана леладу гIуланхаши дIахо дегIадоалалара а къахьегамхоштa интернациональни кхетам балара а халкъа депутатий Советаша бечa белхах дола дош.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитела С. Н. Ипашевеи Президиума члена Н. Г. Басовеи дийцар союзни автономни республикай, областий, городий, районий, къахьегама коллективай традиционни интернациональни бувзамаш дIахо дегIадахкарах, толамагIа йола опыт, идейни кхетам бaларен культуран даьнье карагIдувлараш вIаши дIа-хьа телга шерденнен дIахий хиллеи хиларах.

Цу дешах лаьца къамаьл деш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума члена Ю. В. Андропова дийцар вай мехка халкъий доттагIали цхьана леладу гIуланхаши дIахо дегIадоаладара халкъа депутатий Советаша юбилейни шера баьча балха йIаьхийчен дукха оагIон йолчен практиках. Цо уйла тIаерзайир пачхьалкхен социально-культурни строительства дешаш шоац къестадеча хана къамий башхалонаш хьадлагIен кIоаргагIен терманье, дерригa къамашн народносташи, къаьстта а кагий халкъаш массе оагIорахьара дегIадоаладара йоакхо дукхагIа е езаш долча Советий декхара. Белгалдаьккхар ленински къамий политикана миччa бесса вайнна а тIерауьлга практикера тIадийраза дIадаккхане, массе а къамех болча советски наьха бокъонца цхьйтарра бокъо хула Iалашдаьза дарг ца хилар.

ЧIоагIа, хIама хьахоллаш дола низаш дIанийсдара гIулакх аргадоахаш тоаде, регионални специализаци кооперации е, транспорти наькъий сети дегIайоалае, республикай потенциал ерригеюкъи потенциала рационалнегIа юкъекхахьа гIо дара. Къаьстта уйла тIаяхийта еза СССР Кхачан программей ерригача союзни республикашта пу'тIа белгалдаь хьадла декхараши практически кхоачашдара, хIара союзни республико советски наха хаддача продовольствица Iалийбара лоархIамегIарча гIулакха юкъе укх тарггарча хане а доагIаш дола дакъа а лоацаргдойш, агропромышленни комплекс дегIайоалара.

Советаша кхы тIа а гIулакхаш чакхдаха деза халкъа оша товараш. Къаьстта а моттиге баьча наха хоатташ дола традиционни товараши наделешки дукхагIа хьадера, цар ассортимент шорбяряи дикал тоаяраи. Уйла дукхагIа тIаяхийта еза халкъа художественни промыслаши ремеслаши дегIакхувлара; хьинаре гIо де деза республикашка дахача дерригача къамехи народностехи дукхагIен дикагIен квалифицированни болхлой кийчбара, дукхача къамех латта къахьегама коллективаш дIахо кхоталарам дегIаккхувларам, цига СССР халкъий доттагIален вошалеи, доагIар дизза дIа-хьа дехаргдола, бехктокхам хетаргболеи дисциплина хургйолеи хьал оттадар.

Декхар оттадаьд халкъа депутатий Советий территоре тIерча дешара заведеней, культура, искусства учреждений торонех мехка дерригача къамашеи народносташеи вIаши лоархIаргдолчеи доттагIал хургдолчеи, Советски Даьхе дукхаезаргйолча интернационализма, кхыча мехкий къахьегамхошца солидарность хургйолча уйлаца къахьегамхошта кхетам балара ца могга дукхагIа пайда эцар; хIанзарча хана дIа ма деккара йола къамий культураш дегIакхувлара. Вай мехка хIара халкъа дутовни тIехьаленон традицешен луча дика мел долча хIамаех пайда эцара беча балха формаши методаши тIатеIIа дегIакхувла. Къаьстта кхаьлаш обычеши хьалха... гIертара духьаленаш уттае, керда советски традицеши обрядаши ма могга дегIакхуела, советски общежите, социалистически нравственноста нормашта, коммунистически идеалашта духьала мел долча хIамаех хоадамболлаш Iодеxала, кхы наь сонтал. дегалал, кхы къамаши народносташи па дархIар санна долча юхачахьарча хIамаша къовсам лоаттабе.

Соцам тIа белгалдоаккх дерригача къамех болча къахьегамхоща халкъа депутатий Советий гIулакхаш чакхдоахача хана пачхьалкхена общественни гIулакхашта дола дечa дакъа лацара формаш, тIагIертта эргайоахаш тоаелча лоархIаме хилар; союзни автономни республикаш дукхача къамех латтача хьалашка дерригача къамаши боагIача тайпара шоай викалаш советски органашка уттабергбола гIулакхаш чакхдаханза, бахача наьха политически хьинар айдenза, общественни самодеятельносте органаша эффективно болх бера йиша хьалаш вIаштIехьдаханза, хоржамий округашкеи къахьегама коллективашкеи депутатий гIулакхаш хьинарегIа хилайтанза. СССР дерригача къамий народностий доттагIал чIоагIдара законо царна тIадилла декхар кхоачашде ма могга гIо даьза дарг ца хилар.

Цул тIехьагIа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо дийцар СССР прокуратура гIулакхех дола дош. Цу хьакъехьа хоам бир СССР Генеральни прокурора А. М. Рекункова.

Цу дешах лаьца СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаша Ю. В. Андропова, В. В. Гришина, Д. А. Кунаева, Г. В. Романова, В. В. Щербицкий, Ш. Р. Рашидова, Н. А. Новоселова, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителаша Т. Х. Кошоевеи И. Г. Кабиневи къамаьлаш деш белгалдоаккхар законодательство, пачхьалкхен дисциплино дIадехараш кхоачашдеча тIехьожам лоаттабара, социалистически доалахье лечкъаеш йола моттигаш дьагучакхараш юхатохараш, шоашкарча гIулакхех пайда а эцаш зуламаш леладарца, кхаьаш ийдарца, хIамаи хьурмат да дарца, доал да дарца къовсам лоаттабара, бокъонаш телха ца йийтара, советски гражданина бокъонаши хьашташи тешшаме лоралелга Iалашдара прокуратуро чакхдоаха гIулакхаш дIахо кхы тIа а чIоагIдаза дарг ца хилар. Зуламашца лоаттабеча къовсаме милице болх тоабара, бокъонаш лораеча ерригача органий гIулакхаш цхьана тардеш чакхдахара дукха дешаш оттадир цу къамаьл деш СССР чурча гIулакхий министра В. В. Федорчука.

ТIаийцача Соцам тIа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СССР Генеральни прокурорал цунна карарча прокурорашта тIадиллар мехка ерригача территоре тIа законаш нийсси ма дарри кхоачашдеча, моттигерен ведомственни влиянешн йоравьнна цу Iеш, аггара лакхара тIехьожам лоаттабе СССР Конституци законодательства еннача полномочех бIазагIа пайда эцара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоахилга.

Прокуратура органашта дIахайтад граждании къахьегамен кхийолен бокъонаши законни хьашташи чIоагIагIа лорадара хьакъехьа КПСС ЦК-ас дIадехараш тешшаме кхоачашделга, законности пачхьалкхен дисциплиней телхаеш хиларах гелача заявленешкеи жалобашкеи бокъонца а шийй ханнахьа а хьожилга, къахьегамхошта яхачунга управлене органашка, предприятешка, учреждениешка, организацешка хьалхарах дола законодательство кхоачашдара лоаттабеча тIехьожама ца чIоагIбелга Iалашдаза дарг ца хилар.

Цул тIехьагIа хьежар мехка хьурмат дара дешлех лаьца СССР Лакхехьарча Совета Президиумага «Известия» яхача газета редакцега даьхача къахьегамхой письмой хьакъехьарча информацега. Шийна ... вай лоархIамегIарча рузкъаш цхьайттре — хьурмат дизза дарг ца хиларах дола дешаш къахьегамхой письмошка нийса уттадеш хилар белгал а даьккха, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо йоагI-йоагIача пачхьалкхен органаштеи организацештеи ... хьийна продуктех боагIача тайпара пайда ийбара хьакъехьа хьалхагIа тIаийяь решенеш кхоачашделга Iалашдара кхы тIа а гIулакхаш чакхдоахилга.

Иштта дийцад пачхьалкхен вахара цхьадола кхы дешаш а.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани дакъа лаьцар КПСС ЦК Отделий, СССР Лакхехьарча Совета Президиумий, СССР Министрий Совета, цхьайолча министерствай ведомствай кулгалдеча болхлоша.

(ТАСС).

БАЛХАХ ДОГ ЛАЗАШ ХИЛЧА

САИРИННА доахан детта дIадоладе тоъал дукха ха яр, цхьабакъда, «Назрановский» совхоза Альтий - Юртарча шурий ферма беррига а доярка шоей балха бар. Ферма корпусашка цIена я, цхьаннахьа а бIаргадовзар сона доакъар Iодежа, из хьайбай коташта кIал улланаш моттиг. Гуш да ферме доакъара кхоа беш хилар. Доаркаш чуййнна доахан деттара нийчдуш боахкар. Укхаза бар ферма кулгалхо Костоев Хематхан а, зоотехник Осканов Манат а, ветеринарни лор Боталов Исроапал а.

— Доаркаш ханал хьалха балха хьабахкар бахьан малагIа да? Собрани-м яц шун? — аьнна хаьттача:

— Яц, балха ханал хьалха хьаьха саго декхаройла бахбац уж. Цхьабакъда, хIара дийцахьа доахан детта доладалехье беррига а доаркаш шоай балха моттиге хул тха. ХIанз оаха ферме лелабу 150 духхьашха бахка етт. Ховш ма хилара, дукхьашха даьхнача доахана ше къаьстта Iуьнал ма эший. Из дика вхетаду тха ерригача а коллективо. Дийнахьа кхаза детт оаха доахан. Атта боаx бац из. ХIаьта а массаза доахан детта доладалалехье шийй балха моттиге хила вIаштIехьдоал хIара доярка, — аьлар ферма заведующе.

Иштта, ферме кхаьчача аьгара хьалха сойа бIаргадайнар доаркаш ханал хьалха шоай балха моттиге хилар дар. Кхы ер ма дий аьнна хIама-л дац аз. Цхьабакъда, цу факто къьыга хьаьокх укх коллективе хIара вар ший балхах дог лазаш, шийна тIадалла декхар бехкхоьхаме а хеташ кхоачашдеш хилар, къахьегама дисциплина чIоагIа хьар. Долче, гIулакхаш цIенкха а во леларгдац. Цув масал да ферма болхлоша цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера даьха толамаш. Шера план 470 тонн болаш пачхьалкхенга ехнар 489 тонн шура. Коллективе цхьа доярка яц шийна хьалхацка латта декхар кхоачаш ца деш. Толхе дIадоладаьд ферма болхлоша нерда шу а. ХIара беттача Iаттагара 9—10 килограмм шура яккха вIаштIехьдоал дояркай. Цув баьнаш дукха да.

Цкъа-дале, укхаза хьайбаш шортта доакъарца Iалашдаьд. Доахан дийнахьа диваза кхоаб. ХIора Iатта дIадиллач 30 килограмм силос, 3 килограмм йол, 3 килограмм концентраташ, кхыдола доакъар. Из дерригa а хьайбашта кийч а дий мара вIалаш. Цу гIулакха массаза а тIахьожам доаттабу Костоев Хематхана кулгал а деш ферме вIашагIъелIача депутатски пост.

ШоллагIа-дале, ферме дика вIаштIехьдаьхад наьха къахьегама хьалаш. ДукхагIдола балхаш куйг - кара де ца деш механизмаша ду. Цудухьа хьайбаш латта моттиг массаза а цIена, екъа я, корпусашка йIайха я. ХIаьта из — шура яккхара лоархIаме резерв.

— Цхьабакъда, мел эша хIама кийч а дий дIаоттадарах дадац гIулакх, — яхаш дувц цIи хеза йолча доярка Мальсагова Макнас. — Доакъар а шийй хан - ханнахьа дIадала деза хьайбашта. ХIара етт шийй ханнахьа бетта беза, хIана аьлча цунга бавнаб из. Доахан детта дукха ха я аз. Цу хана цхьа хIама айнад аз: шийй ханнахьа ца бийттача Iатто шура кIезигагIа лу. Цудухьа деррига а болх беча вахах тийша да. Вешта аьлча, хьайбай продукци совъяккхаре лоархIаме да дисциплина чIоагIа хилар, наьха бехктокхам айбар.

Х. ШАДИЕВ.

ДОТТАГІАЛЦА, БАРТ-ІЕХЬОАГІОНЦА ВА ВАЙ НИЗ

БОЛХ БЕШ Я КЕРДА ЗАВОД

Цхьайтталагіча пятилетта хьалхарча деношка дена болх бе йолаелир Шалински районе Чир-Юртара кхера боаха а из шаьрбу а завод. Из дІабохийт гІишлойш хьалъечи арахьарча оагІорахьара куц а доаккхаш.

Шоай предприяти йовойташ завода директора Албаков Мухтара Юнуса дийцар сона республике керда дола гІулакх дІадоладеш хьалхарча деношка шоашта хьалхашка эттача халонех. Эттара чоалхенегІа а хІалагІа а хиннар дар кадраш тоъаш ца хилар. Болхлой-м тоъаш дацар ала хІама дацар. Дуба-Юртойска а Чир-Юртойски а юкъера школаш йистеяьха кагирхой болх бе безам болаш бар, Цхьабакъда, керда гІулакх вІаштІехьдаккха ховргдола специалисташ бацар. Дирекце а партийни организаце а дийхар РСФСР гІишлон материалий министерствагара цу деша шоашта йовкъостал делга.

Нохч-ГІалгІайчен шоай коллегашта йовкъостал де оарцагІоьвлар — Карельски АССР Кандалокшски кхера боаккхача а цун обработка еча а завода специалисташ. Цар шоай предприяте йолча дешара-производственни комбинате керда говзал Іомае кагий нах дІайийцар. Цу хана дена чаккхдаьннача цаІи ахи шера 30 саг кийчваьл. Уж ба станочникаш, распиловщикаш, фрезеровщикаш, шлифовщикаш. Кхера боаккхача карьерашка эша бурильщикаш, каменотесаш кийчбаьб.

Специалисташ хІанз а кийчбеш я комбинат. Дийцал 1983 шера карельски говзанчаш вайцига боагІаргболаш. Уж хургба Чир-Юртарча заводе кагирхой кхерица болх бе Іомабеш.

СССР гІишлон материалий промышленноста министерстве я кулгалдеча кадрий говзал лакхъю Ерригсоюзни институт. Укхана хьайийллача курсашка шоай говзал лакхъеш ба завода кулгалхой, инженерно-технически балхахой.

Карельски доттагІий цаІаш хинна Іац кердача предприятена йовкъостал деш. Завода эшаш йола бийдал лоаттаю Казахски ССР Мангышлакски, Туркменски ССР Красноводски областашкарча, Нахичевански АССР, Азербайджански ССР Нагорно-Карабахски автономни областерча, кхыча моттигашкарча кхера боахача предприятеша.

Чир-Юртарча завода эша бийдал лоаттаю вай республикерча дукхача предприятеша а. Масала, кхера кхуьйт Назрановски района [illegible] ... Сунженски района Олхкамен Галашкен, Веденски района Эрсеной ахача юртахьарча карьераша.

Иштта беррига вай махкахь хьалхара предприятеш [illegible] ... лагІча пятилетка ударникь йха знакаш енна фрезеровщикаш, коммунисташ Саутиев Ахьмад, Тымчик Александр, Курбанов Ризван.

ВоккхагІбараша шоай балха говзал дІалу къонабарашта. Хьалккуш латт болхлой керда смена. Тахан шоашкара масал а гойташ къахьегаш ба комсомольцаш фрезеровщик Астамиров Султан, распиловщикаш Р. Бетиев, С. Абдурзаков, А. Сулеймонов кхьебараш. Цар шоай сменин нормаш 130—150 процент кхоачашъю.

Предприяте шерра яьржай социалистически яхь. Яхье яьнна къахьегаш я производственни участкаш, цехаш, сменаш, бригадаш. ХІаране тІанийцад цхь-цхьий денхараш. Къахьегамцара беззам совбоаккхаргболаш моральни а материальни а поощренеш ю. ХІаранена карагІдаьннар, опыт, шерра дІайоазийт коллективе.

Юбилейни шера хьалхе дІа ца кецаш хьаера Іоакъаш кийчъеш йолча цаха коллектива. Цун кулгалдеш ва коммунист М. Ш. Эльдиев. Иштта хьалха латтачарех я завода партийни организаце секретара Л. Мугасланова кулгалду смена а.

Социалистически яхье котоловаш яхарах «ЧеченИнгушстройматериалы» яхача объедиенне заводе болх беча 30 сага. Сийлен грамоташи ахчан премеши еннай.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Ю. В. Андропова белгалдаьккхар къахьегама оасарле лакхъяра эшаш дола экономически а организационни а хьалаш вІаштІехьдаха дезилга. Завода партийни организаце чІоагІа теркам тІабахийта хьанийцад уж дешаш. Болхлой вахара хьалаш тоадара Чир-Юрта дукха квартираш йола цІа хьалдаьд. Беррига болхлошта балха тІадувхаде лаьрхІа барзкъаш деннад, душевойш яьй. Хьалъаь йолаш латт столови.

Кхачан программа кхоачашъеча а юстара латтац завода коллектив. «Гипросельхозстрой» институте кийчъаш я 50 бежана лаьрхІача помещене проект. Карарча шера из хьалъяь а яьккха, доахан эцаргда. Оалхама леладе кохкарий йийцад.

Коммунистий терхама юкъметтера далац моттигерча школа шефски гІо-новкъостал дара дешаш а. Завода карьераш йолча юрташна — Галашка, Мужеча, кхычахьа долхе ваькъаш тоадара новкъостал ду.

Завода участиеш дукхача моттигашка енъаенна хилар теркал а деш, партийни организаце вІаштІехьдаьккхад массанахьа а партийни влияни хургйола гІулакх. Коммунисташ боацаш участок яц, шоашкара масал а гойташ къахьег цар.

Организаторски, политико-кхетама болх лерттІа вІаштІехьбаккхар бахьан долаш белгтала толам баьккхаб завода коллективо. Шера 10 эзар квадратни метр куцдоаккхаш йола материал арахеца езаш яр завод. Из [illegible] ... яхье шоллагІа моттиг яьккхай завода коллективо.

Цу толамашца яьвхьоах завода администраце, партийни организаце КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеша дІадехкача бесса къахьегама оасарле лакхъяра, дисциплина тоаяра де дезар делга.

З. МУХАДИНОВ,
СССР журналистий Союза член.

Грозненски швейни производственни объедиенерча баракъаш доахараш юкъе эттара дикагІа доархІачарах ва Хумидов Ширвани. Цхьакха смена дІаяхийтац цо шийн норма 180 — 190 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа хІана из къахьегаш ва 1984 шера чинтарь бетта чотагІа. Хьинаре къахьегарал совгІа ше дуккача шерашка Іоаль опыт динагІйола балха методаш дІайовзийтац цо кийчбаь баракъаш доахераш атташ ба укхаза. Ше доахача баракъашта юкъе цхьаккха тайпа брак ийсъаллийтац Ширвание.

СУРТА ТІА: баракъаш доахар Ш. Хумидов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Стаура Зоя Ачхой-Мартановски районерча «Бамутский» совхозе болх беш йола дукхата ха я. Опыт йола доярка сий деш а лоархІаш а я совхозе. Хьинаре къахьегаш динкха тІехкхоачашъаьй Зоя цхьайтталагІча пятилетта шоллагІча шера шура яккхара план. ХІанз а шийгара масал гойташ, къонача доярюашта шийн опыт кхаьвърша дІалуш къахьегаш я из.

Хьинаре дакъа лоац цо ферма коллектива общественни вахаре а. Къонача хьайбаш лелададерий хьехамча йолча цо хаддаза болх бу йовкъосташта шийна ховр дІахьехаш, дуьне маша совдаккхара цаьнъаш, машта къахьега деза хьалхашка латте денхараш дизза кхоачашдера.

ХЬЕХАМЧО ГІО А ДЕШ

Иштта во хьехам тедачарех я къона доярка Байсарова Баса. Цо из болх бу дукха ха яц, бакъда шийн хьехамча опыт, цун балхацара дика дар хьа а эцаш хьалонех біу а ца къожош хьинаре болх беш, шийн говзал лакхъеш я из.

Цудухьа къонача доярка вІаштІехьдаьлар чаккхдаьннача шера шура яккхара план а тІаьхьа социалистически денхараш а тІехкхоачашде. Шура яккхара шера план 2400 килограмм, денхараш — 2450 килограмм долаш Б. Байсаровас соахьа хІара кхоабача Іаттагара 2550 килограмм шура яьккхар.

Хьинар заьгІ ца деш къахьегаш дІадоладаьд Байсарова Басас карара шу а. Шеко яц хьехамчо гІо а деш кхы а доаккхагІа толамаш доахаш шийна хьалхашка латте денхараш по кхоачашдергхилларах.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

Планаши доьдоьнноройши

ЗАВОДА ЮРТБОАХАМА ЦЕХ

«Кхачан ресурсаш тІатоахара дІе дибар да массанахьа а, из хІама дара эша хьалхе вел долча моттигашка, болхлойн гІуллакхера наха общественни кхачанца Іалашбара оаха дулх, шура, бьаьцдараш, коартолаш цахудала дукхагІа хиийтара предприятейн организацейн гІонна бола юрта боахам дегІабоалабар».

(СССР Кхачан программа тІара).

Карельски перешейка тІа Тарасово яхача юрта юкъе ба Ленинградски оптико-механически объединене (ЛОМО) гІонна бола боахам.

Боахам бовзаш лелача хана са «экскурсовод» вар социально-бытовой отдела начальника заместитель Чижов Игорь. ТІехьагІа из кхетадаьча тайпаре, эша безам а болаш дІатІаийца хинад цо шийна из гІулакх.

— Из цецвала хІама дац, — аьлар Чижова — Сона бера хана дея йова Тарасово: укхаза пионерски лагере салоІаш хиннав, цул тІехьагІа вожати волаш болх баьб. ХІаьта хІана тІалатта гІулакхаш а цунца дузаделла да.

Тхо Тарасово даха ник Фински залива йистгерва санаторно-курортни зона гІолла бодар. Хвойни гІа долес гаьнаш вІашагІа а увш яр форда хьагІаоттеш хиннв хьу.

ТІонаькъ тІара дІа а даьнна цуина улув гІолларча новкъа долхаш, дачин цІенош, коттеджашта, пионерлагера корпусашта юкъе нийсделар тхо. Чижов Игора аьлар «Хьанхьчар-кх вай Тарасово».

Из яр Ленинградски оптико-механически объединене болхлойн гІулакхера наха шоаш отпускаш болча хана хулаш йола салоІа зона. Укхаза я біарччача шера болх бу 180 сага моттиг а йолаш йола пансионат, дачни ахкахара поселок (хІара яр кхаь дезала лаьрхІа йола біаь коттедж), 150 моттиг йола дезал болча наха лаьрхІан иззал моттигаш йола кагирхошта лаьрхІан салоІа база, пионерски лагерь, берий спортивни школа, палаточни лагерь...

Гонахьа да асфальт биллабаькъаш, хоза кийчъаь аллеяш, скверяш, къовхьилгаш...

— Мичаб хІаьта гІонна бола боахам? — хетт аз.

— Укхаза ба-кх, аьлар Чижова, тІаккха шийн «Жигули» йистоша гІолла бодача новкъа цкъаза аьрдехьа, цкъаза аьттехьа лестае вола вела. Новкъа долхаш гхо тІанийсделар доахан чудоахкадеча кийна, Іаьсий кийна, оалхазарий фермаш, хьакхарчий фермаш, жа фермаш, тепличнии городока, склада-холодильника...

ГІирсаш дика хьалдь а капитальни а дар, анна хьуна а петараш а юкъе атта сага гургдоаман даза а хоаш къайладаьхе дар. ХІаьта подсобни боахам-м оадда ба: 627 гектар да лаьтта, цунах оахар 330 гектар да, бежанкорта 450 ба. Эзар хьакха я чуэттаь кхоаб. 10 эзар гаргга я котам, устагІа — 250. Доахан дикача фух а продуктивность лакха болаш а да (шера юкъера лаьрхІача 4800—5000 литр шура лу перех Іатто). Иштта хьасай беш а коартолий кха а да боахама. Дахача шера цу боахамгара 650 тонн шура, 192 тонн дулх, 470 тонн баьцдаараш, 700 тонн коартолаш, дукха хІама да эшашт 1 миллион фуъ [illegible] ... Къахьтта тІона къахьа.

[illegible] ... ла ха я ахия, хІана аьлча салоІача зоне эггара дукхагІа нах хула ха я из, — дуьрц гІонна болча боахама директора Смирнов Алексанра. — Цу хана продукташ лоаттаю оаха завода общепита пункташта лоаттадаь ца Іеш, укхаза поселкерча тхоай гикаштев «Шашлычненен» а. КІиргІа йоаьк оаха юкъера лаьрхІача пхи сиргІалг, ворхІ хьакха, бархІ устагІа, массехк иттаза котамаш... Са кертагІдаьнха белам ба, укхаІело тоаяра сезоно тхоашта лоархІаме пайда луш хилар. Цу хана дезлаІа болх беш болча болхлойл совгІа (уж 150 саг гаргга ба тха) боахама гІо дІэо хул салоІаш бараш а, объедиенене профсоюзни комитета оттаьча лаьрхІача положенех. ХІара укхаза салоІаш вола саг денхарийла ва тха кхашкен ферьашкен шийна хоадаь норма кхоачаш алща болх бе. Нагахьа санна хьо, яра вай біарччача аьхкий даче салоІаргдолаш вале, дезала хьалхаре кхаь дийнахьа болх бе, — нагахьа санна коттедже вахаш ши кІира доаккхаргдале — пхьи дийнахьа. Нагахьа санна шоатта дийнахьеи кІирандийнахьеи салоІа а венавале, палаткаш хоачамбеш а вале — дийсахьата. ХІаьта, бакъдар аьлча, уж нормаш наха йовкъа хеташ а яц: салоІаш бараша кхетаду шоаш чига беча балхо шоай истола тІа кхоача хІама совйоаккхаш хилар.

ГІонна болча балха юкъе лоархІаме дакъа лоац салоІараша мєттел практически ерригача ЛОМО коллективо, лархІа а йоагІаш цунах предприяте резервай чотах болх беш йола бонъонна йола шоай цех а лоархІаш.

Керда а бархІале дехна а баьцдараш, мерза шурен дулхі, керда коартолаш, диетически фуаш практически біарччача шера задан объедиенене буфеташкарей столовешкарей. Цу тІа а «юрта боахама цеха» продукце дукха доаккхагІа дола дакъа пайда луш а да. Хьалхарча тІара оалхазараш кхабара пайда вІбу гІонна болча боахамо заводий столовешка кхачах юкъесача хІамаех, тхоай доалахьарча бошешка юкъесача хІамаех. Дика йол йоакх оаха тхой поаьшка, хауна йистошка, паркашка, скверашка, цигарча баьшах йолл силос. Оаха пайда вібу кхьметтел столярни цехера гІаьваж санна йолча доадам боацаша хІамаех а: царех дика кІалхьарпар хул котамашта, теплицаштеи паркашштеи йолча почвенна смесай компонентащ хул.

ЛОМО беррига вертгерча специалисташта тІалатт гІонна болча боахама цу е вони участка балхах бола беxкоxкам. цига латта гІулакх бонъонца доваьш ва ЛОМО генеральни директор, Социалистически Къахьегама Турпал Панфилов Михаил а. Цу фактах а доал, шеко йоацаш, Ленинградски оптико-механически объедиенене «юрта боахама цехах» низа цхьа дакъа.

Борис ЛЕСНИК.
(АПН).

Совгlаташ доькъала хилда шун!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежна дукхача шерашка хІеза къахьегарахи къахьегамє карагІдаьннарий хем бахе СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерагІа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ

«Красный молот» яхача машинашъеча заводе гІолла:

Алешин Георгий Гаврилович — воккхагІволча инженера.

Абрамова Мария Васильевнана — кертгерча бухгалтера.

Беспалова Любовь Прокопьевнана — кладовщика.

Васильченко Таисия Михайловнана — воккхагІволча кладовщика.

Горовая Валентина Васильевнана — пенсионеркана.

Далаев Ахмед Далаевича — чистильщика.

Даниленко Андрей Андреевича — слесара.

Исаев Андрей Степановича — воккхагІволча мастера.

Корниенко Вера Леонтьевнана — пенсионеркана.

Ковальчук Нина Порфирьевнана — пенсионеркана.

Кулаков Владимир Алексеевича — штамповщика.

Лопатин Петр Васильевича — сборка бюро начальника.

Малиновская Валентина Геннадьевнана — электромонтера.

Макарова Людмила Филипповнана — музыкальни кулгалхочуна.

Мишин Владимир Ивановича — транспортировщика.

Митрофанова Зинаида Павловнана — пультовщика.

Писарева Любовь Петровнана — аккумуляторщика.

Радченко Таисия Николаевнана — пенсионеркана.

Рябинина Валентина Семеновнана — пенсионеркана.

Сулиманов Юси Аюбовича — пенсионера.

Сотниченко Антонина Михайловнана — балхаш дІадекъачуна.

Сидорова Наталья Гавриловнана — транспортировщика.

Ширяев Максим Семеновича — пенсионера.

ЧхьагІара-кхьачий комбинате гІолла:

Карпова Валентина Андреевнана — воккхагІволча товароведа.

Петров Константин Семеновича — слесара.

Хажалиев Алаудин Ахмедовича — грузчика.

Заболотне цІерагІча республикански клиники типографе гІолла:

Боршевский Николай Дмитриевича — кадрашта волча инспектора.

Ледовкова Любовь Федоровнана — воккхагІволча бухгалтера.

Метлиди Иван Георгиевича — пенсионера.

ДІаьхдаь ди а долаш гІонна йолча школе гІолла:

Демушкина Варвара Андреевнана — пенсионеркана.

Трамвайно-троллейбусни управлене гІолла:

Андреева Анастасия Никитичнана — наькъа монтера.

Бабенко Нина Николаевнана — склада заведующена.

Владовская Клавдия Сергеевнана — трамвая водитела.

Ельмурзаева Сайхат Махмаевнана — наькъа монтера.

Звенигородская Александра Ивановнана — наькъа монтера.

Исаев Мухадин Исаевича — кузнеца.

Левченко Александр Леонтьевича — электрослесара.

Мороз Мария Андреевнана — кадрай отделе начальника.

Моргунова Антонина Максимовнана — кочегара.

Мищенко Евдокия Семеновнана — уборщицана.

Мамкина Зинаида Григорьевнана — трамвая водитела.

Магомадова Зайдата — болхлочуна.

Попова Тамара Григорьевнана — водитела.

Рябичкова Нина Семеновнана — электромонтера.

Смолина Раиса Васильевнана — обойщика.

Симакова Анастасия Петровнана — уборщицана.

Трунина Тамара Семеновнана — электрообмотчика.

Тарасенко Агафьена Ивановнана — хьалхагІволча арадзеца.

Черепушкина Ольга Степановнана — инженера.

Шевякова Феодосия Иосифовнана — диспетчера.

ЦІий доахача республикански стаице гІолла:

Асриян Анна Васильевнана — медсестрана.

Бугакова Мария Андреевнана — санитаркана.

Дорндор Татьяна Егоровнана — лаборанта.

Игнатова Елена Уваровнана — кладовщика.

Кисилева Галина Васильевнана — санитаркана.

Попова Мария Кононовнана — санитаркана.

Уварова Сусана Абрамовнана — санитаркана.

Туберкулеза дуьхьарча республикански диспансере гІолла:

Думчева Евлентина Емельяновнана — медсестрана.

Дегтева Вера Алексеевнана — экономиста.

Котова Нина Емельяновнана — пенсионеркана.

Королева Мария Николаевнана — медсестрана.

Мутаева Абдата — санитаркана.

Мельник Мария Федоровнана — пенсионеркана.

Осколкова Нина Александровнана — пенсионеркана.

Ромнова Мария Захаровнана — санитаркана.

Северинова Юлия Михайловнана — медсестрана.

Саавова Рашида Ахмедовнана — лора-отоларинголога.

Черногова Нина Ивановнана — санитаркана.

Горисполкома коммунальни боахама управлене гостиничани боахама объедиенене гІолла:

Акопова Мария Александровнана — пенсионеркана.

Анисова Нэональ Ивановнана — пенсионеркана.

Балакова Валентина Андреевнана — администратора.

Барабанова Саима Гайфуловнана — пенсионеркана.

Видная Тина Львовнана — горничена.

Вислобокова Зоя Алексеевнана — уборщицана.

Егорова Надежда Ивановнана — мастера.

Ерманова Мария Васильевнана — пенсионеркана.

Зелинская Ирина Михайловнана — пенсионеркана.

Исакова Хава Соломоновнана — пенсионеркана.

Кальдина Раиса Максимовнана — пенсионеркана.

Карпович Ольга Прокопьевнана — горничена.

Крикунова Елена Ивановнана — горничена.

Кудрявцева Зинаида Даниловнана — пенсионеркана.

Мзокова Аза Алихановнана — администратора.

Подлесная Анна Михайловнана — йоккхагІйолча горничена.

Спольякова Валентина Павловнана — администратора.

Солдатенко Александра Михайловнана — пенсионеркана.

Соловьева Екатерина Ефимовнана — горничена.

Сыщикова Валентина Карповнана — пенсионеркана.

Тумашева Ася Адиевнана — пенсионеркана.

Усачева Клавдия Ивановнана — дворника.

Фоменко Анна Михайловнана — кладовщика.

Шабловская Тамара Павловнана — уборщицана.

Шамлова Ираида Ивановнана — дежурнена.

«Автоспецоборудование» яхача грозненски опытно-экспериментальни заводе гІолла:

Данилов Рева Петровича — слесара.

Кузнецова Надежда Сергеевнана — нормативни бюро начальника.

Коновалов Григорий Трофимовича — аккумуляторщика.

Пенькова Мария Андреевнана — болхлочоа.

Решетников Николай Павловича — электромонтера.

Солодова Ксения Кузьминичнана — кочегара.

Ширяев Иван Андреевича — слесара.

Совбуьзама республикански узле гІолла:

Лыкова Степанида Ивановнана — воккхагІволча экспедитора.

«Грознефть» яхача объедиенене производственно-технически гІуллакхий доле базе гІолла:

Богданова Алла Петровнана — йоккхагІйолча мастера.

Порсануков Ахьяд Магомедовича — грузчика.

Грозненски телеграфе гІолла:

Конейникова Матрена Мироновнана — телеграфистка.

Казанец Тамара Дмитриевнана — телеграфисткана.

Матренина Софья Григорьевнана — телеграфисткана.

Грозненски почтанте гІолла:

Богатищева Анна Григорьевнана — телеграфисткана.

Ткачева Мария Николаевнана — пенсионеркана.

Шудер Мария Васильевнана — почтальона.

«Гастроном» торге гІолла:

Добрыдова Зара Сайпудиновнана — администратора.

Даудов Османа Іалихана посуда дІайечоа.

Петросиян Тамара Ивановнана — кассира.

Нохч-ГІалгІай радиотелецентре гІолла:

Ильясов Ахмет Джамалдиновича — инженера.

Михайлов Виктор Антоновича — инженера.

«Чечингушводстрой» гІишлон управлене № 10 йолча ПМК гІолла:

Митин Виктор Петровича — слесара.

Шаваев Хазуна — бригадира.

Грозненски полиомыбинате гІолла:

Галеева Аллату Юсуповнана — гардеробщицана.

Дахашева Марияна — оператора.

Стеблина Александра Васильевнана — мойщицана.

Ведомствени йоалача охрана отделе гІолла:

Пахилова Ефросинья Дмитриевнана — контролера.

Оранская Галина Анатольевнана — контролера.

Трашина Мария Аверьяновнана — контролера.

Нохч-ГІалгІай книжни издательстве гІолла:

Шевченко Юрий Андреевича — воккхагІволча художественни редактора.

№ 2 йолча поликлинике гІолла:

Кобиашвили Мадлена Митрофановнана — методиста.

Русакова Зинаида Николаевнана — прачкана.

«АвтоВАЗобслуживание» яхача грозненски межреспубликански центре гІолла:

Пичморгн Галина Андреевнана — телеграфисткана.

Щербина Татьяна Семеновнана — уборщицана.

Юмакова Валентина Петровнана — заказаш дІайдечоа.

№ 40 йолча бархІ шера школе гІолла:

Бычкова Раиса Дмитриевнана — хьехархочоа.

Веревкина Татьяна Матвеевнана — пенсионеркана.

№ 60 йолча юкъерча школе гІолла:

Асилина Клара Николаевнана — хьехархочоа.

Власьева Тамара Александровнана — директора заместитела.

Журавлева Мария Ивановнана — хьехархочоа.

Щелканова Майна Семеновнана — хьехархочоа.

№ 48 йолча юкъерча школе гІолла:

Кириллова Александра Яковлевнана — хьехархочоа.

Усвайская Галина Федоровнана — хьехархочоа.

Чернобаева Ольга Васильевнана — хьехархочоа.

№ 15 йолча юкъерча школе гІолла:

Ярцлова Галина Дмитриевнана — завуча.

№ 10 йолча болх беча кагирхой юкъерча школе гІолла:

Сардарьян Нателла Никаиовнана — хьехархочоа.

Шурий промышленноста объедиенене автобазе гІолла:

Зотова Нина Дмитриевнана — диспетчера.

Республикански санэпидстанце гІолла:

Артющенко Нина Ивановнана — биолога.

«Грознефть» яхача объедиенене кустовой информационно-вычислительни центре гІолла:

Хайдукова Зинаида Иосифовнана — пенсионеркана.

Музыкальни училище гІолла:

Климашевский Сергей Павловича — преподавателя.

№ 1 йолча бера цІерагІа гІолла:

Сыроова Елизавета Наифовнана — медсестрана.

НГІАССР бувзама производственно-технически управлене гІолла:

Голубева Нина Николаевнана — йоккхагІйолча бухгалтера.

«Металлист» яхача заводе гІолла:

Дидигов Бексолтий Салманa — воккхагІволча бухгалтера.

Чадаев Ваудий Ахмедовича — слесара.

Чешкова Вера Андреевнана — швейщицана.

Художественни промыслай производственни объедиенене гІолла:

Букина Анна Леонтьевнана — кабойщика.

«Союзпечать» республикански агентстве гІолла:

Зиниченко Любовь Максимовнана — киоскера.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. ЯКОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1982 шу, 27 декабрь.

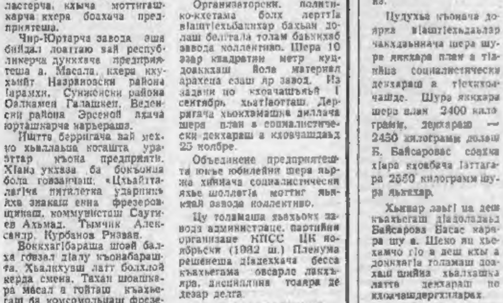

ДОТТАГІАЛО СОВБОАХ НИЗ

Н. И. Сагцаева цІерагІча Ленина орден лелаеча Джезказгански горно-металлургически комбината коллективо хьинаре къахьегар белгалдаьд КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара тела ЦІе байрахх луш.

Укхазарча металлургий [illegible] ... мехко гІо а ду. Карьерашка болх беш я низ бола бархІкубови Ижорски заводо арахеца экскаватораш, свердловчанаша укхаза лоаттаю дробилкаш, новокраматорцаша — обогатительни фабрикашта лаьрхІа шаровни стерженеви хьайраш. Донецкера Іалашъю Джезказгана [illegible] ... муль кхуьа БелАЗаш.

СУРТАШ ТІА: Восточни рудникера социалистически яхье котбаьннараш — тайп-тайпарча къамех бола нах. Аьрдехьара аьттехьа немце А. Ф. Штайнрайсс, эрсе Н. Я. Кривов, украинец И. И. Головачко, азербайджанец Тофик Али-оглы Тачиев, корее Е. А. Шин, электрослесар Г. А. Шин ... [illegible] ... МАЗ-ах автомобильщик ... [illegible]

В. ЗЫКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

МАГІАЛБИК ЛОРАЕШ ТІОМ БАЬР

Сентябрь бутт чекхбала цхьа кІира мара дисадацар. Іуьйрийна Грознерчу «Кавказ» яхачу гостиницера ара а ваьлла Ленина цІерагІа проспект йолчаьа Іовхалавелар цхьа саг. ДІа-са а хьежаш, себбара тІа а боаккхаш водар из. ТІеюхьача сийнача плаще Іожараш дІа-юха яржача бІаргагоре хьажа тІа йоахка орденаши медалаши. Къачахьара тІеевна саг из хилар ккатадо кале децар: цхьа юкъ яьнхар цо Шолжак тиллача кердача тІаь тІа дІаэтта летташ, тІаккха юха а шорта хьалволавелар проспекте тІа дайча кердача гІирсашка а хьежаш.

Шозаткъа шу хьалха Грозне хинна вар из. Из вар Казахстана столице Алма-Ате вахаш вола тІемаи къахьегамаи ветеран Тыныбеков Бейсенбай Ахметович.

Эггара хьайха из нийсвеннав вай республике 1942 шера гурахьа. 176-ча стрелкови дивизена чуйодаш йолча 404-ча стрелкови полка бІухо хиннав Бейсенбай Ахметович. Цу шера немецки фашисташ Грознегахьа Іо ца боахийташ МагІалбика аренашка тІом баьча Советски Эскара бІухошта юкъа хиннав из.

— Эрсий, украинцеш, азербайджанцаш, гуржий, эрмалой, нохчий, гІалгІай, кхы дуккхача къамех бола бІухой бар цига моастагІчоа духьалъэттараш, — яхаш дувц Тыныбекова. — ХІаьта дуккхачар цу лирача тІом тІа шоай синош дІа а делар советски халкъа кхаа баькан долаш.

Цхьа юкъ йоаних оаза а Деймехка тІом тІа дІабаьнна боезаши безаши хинна нах дега а бека, цунца цхьана уйлангахьа дахьа дагІаш. Е дуне мел латтача хана бицлургбац советски наха цу тІом тІа байна ший дикагІбола къонгаши мехкарийи.

Шо дийна вусарг ма вий аьнна цхьан минута дог тийшаш хиннавац Бейсенбай Ахметович а. Оалаш да, майрача бІухочоа топа пхо а лоархІабац, аьнна. Из дешаш бокъонца ала доагІа разведчиках отделене командир хиннача воккхагІволча сержантах Тыныбековах.

Майрали денали эшаш дола дукха гІуллакхаш карагІдийнна бІухо ва из. МагІалбике тІом беш латтача Советски Эскара командованена чІоагІа ва дезаш хиннад немецко - фашистски эскаръал аьхца дола бакъдараш. Уж хьадуьцийтара ясарал воалаве везаш хиннав цар эпсар. Фашистий дзоташ йолчахьа тІа а бахаь из эшаш вола эпсар каравоалавелга тІадиллад Бейсенбай Ахметовча отделенерча разведчикашта. Шоай резерваш хьатІаккхачарга хьежаш дзоташ а аь обороне латташ хиннаб цу юкъа моастагІий. Грознегахьа йоккха наступлени а лерзІаш хиннаб уж. Цар танкаштеи машинаштеи чІоагІа эшаш хиннай цигара мехкаьтта продукташ. ХІаьта контрнаступлени а аь моастагІий хІалакбоь дІабаза дага хиннай вай командовани.

Дийнахьа цхьаккха дича а моастагІчун дзотешта тІавоазапургвоалаш хиннадац гІуллакх: цахеддаш этташ хиннай цар пулеметаш. ХьатІееней бийса. Тыныбекова разведчикашта болча аьттона санна цунца тІаденад дохк а. Кхо метр гаьна вола саг бІаргагуш хиннавац. ТІаккха гІарн татен а доацаш текхаш тІабахаб уж цхьан йоккхача дзота. Из дийнаьна хьапхха а дика зийна хиннай разведчикаша. Шишша-кхоккха минут массаза яла, шоашта кІама бІарга ца гойя а, пулеметаш этташ хиннай фашистски салташа. ХІаьта команда тепаш вола эпсар юкъе а волаш царел дунхагІбараш наб а кхийтта бийша бадаш хиннаб. Тыныбекова разведчикаш тІабоахкабеннаб цу шоаш бентайьяь хиннача дзота цхьан бІухочоа мара пулемета пхо кхийтта чов ца хулаш. Хоа а ца бопийташ текхаш дзота чу баьннаб разведчикаш шоай командир хьалха а волаш. ЦІаьхха автоматаш а теха пулеметаш этташ хинна салтий боабаьб цар, кІаьта хьаоцамалийлхараште автоматаш тІеоттайий. Иштта хьачубоалабаьб 404-ча стрелкови полка разведчикаша немецки эпсар а ца боабаш дийна бийа цунцара салтий а.

Кхы а дукха командовене безатохаме заданеш кхоачашъяьй МагІалбике тІом латтача деношка Бейсенбай Ахметовича а цун новкъосташа а.

— «Цхьа гІа тІехьашка ма доалдеІа, вайна приказ деннадар тхона командоване, — шийна дагадоагІар дувцаш дІахо къамьал ду Тыныбекова. — Цу ноакъа беррига шоай низ тІабахабар моастагІаша Грознене тІаккхача гІерташ. Бакъда, цар денал дІахьехачанзар тхо эшадо а дагалаьттар кхоачашде а. Советски салтий чІоагІІа хилар цар «Тигр» яхача танкаш. МоастагІа юкесоцавир. ТІаьккха дукха ца яьлхаяхьа контрнаступлени а тхо латтаьбир фашисташ.

Дукха ка яьллехьа МагІалбика аренашка тІом беш хинна бІу дІабоахийт Туапсен Сеяндмиски йолчахьа. Цул тІеаьагІа ЗІамигача лаьттаи Новороссийскеи тІом беш а хул. ЗІамигача лаьтта латаш, барашца юкъа хиннав Бейсенбай Ахметович. Цига дІаза из парте членалла, майра тІом барах «Красная Звезда» яха орден лу.

Иштта шийна денал хьахьокхаш моастагІчоа духьалъотт Тыныбеков Украина городаши юрташи мукъайоахача хана а. ХІаьта Дрогобича яха город хьейоахкаш тІом барах Деймехка тІема II степене орден лу гІорваьннача разведчика. Цун тІом чекхбоал 1945 шера Прага.

ХІаьта цигара цІа а воагІа уж ордена кхы нийс тІема медали чакъа тІа а йоахкаш. Цул тІехьагІа Алма-Атински юридически институт чакх а аьнна шо парте дІахьожаваьча тайп-тайпара балхаш ду халкъа боалхам дегІабоалабеча. ХІаьта укх тІеххьарча шерашка Бурундайски межрайспецхозобъединена профкома председатель волаш болх бу ветерана.

Дукха лаьрІа дола хьайбаш кхоабаш а из объединени. ХІаьта Алма-Атински областа чуноагІараштa юкъа яржача социалистически яхьа хадденза хьалхара моттиг йоахаш хьайоагІаш а я. Уж толаеш доахача юкъа ва тІеме ветеран.

Тыныбекова хьинар ца кхадеш къахьег къоначаа тІехьенна патриотически кхетам луш. Из болх дика барех шийна оанай ветеранийн Советски комитета Сийлен грамота.

Шийна хехар а хила доагІача тайпара кхаа долаш нийсденнад Бейсенбай Ахметовча берти цхьагІон а йолаш болча дунехача дезаний де ва из. ЦІан-нана Софья Айсаевна — Алма-Атерча № 101 юкъарча школа хьехархо я, воккхагІвола воІ Имель — цхьа Іаш долча цІен директор ва, шолагІвар Булат — быткомбината фотограф ва, кхоалагІвар Мурат — гІишлочхо, эггара зІамагІа вола Ренат — Алма-Атински областе воккхагІволa госавтоинспектор.

Цу гуйрен хозача деношка 176-ча Краснознамени Суворова орден лелаваш йолча дивизе ветераний Совета дехар а дайь Малгобек мукъавьяккха 40 шу дизаре хетаваьча вІашегІнхетара дайъа лоце веннавар Бейсенбай Ахметович.

«Икарус» яхача автобусо сиха хьалкхоачаву из цига. НаькъагІа воагІаш бІаргагу цкъан хана яьсса йижаьча аренашка Іодаьяна керда боахамеш, цига хьалдаь башхадина гІирсеш, шоай полка бІухой обороне лаьтта лекха гунеш, йоккха город а кхане дІаэттай МагІалбик.

...Вежарий насе тІа болх вІашегІнхийтта тІема ветеранаш. Царна юкъа лаьтт Тыныбеков а. Лоамашкара гІийла Іохьеккача михо дІа-юха лестадора юкъ-юкъа вІайдала доладенна керта чаш. КІеадача бІаргашна кий етт. ТІаккха Іо а яйр саббара нийсду шоаш ІотІадехка эшаш. Бий бизза хьоц наша тІера лаьтта. Из цІенача йовлакха юкъе а делла дІабоалабеннача ветеранашта тІаккъа дІааэлалу Бейсенбай Ахметович...

С. АУШЕВ.

ПОРЗОЛ ДЕХЬАРА

Калейдоскоп

ВОЛЕЛЬЩИК КИСА ДОАССАДЕШ ВА

Марко Брунелле — Милана юкхерча Монтебелло яхача городерча электроприборий заводе 31 майя 5 июнан юкъе моллагІча цунтара телевизор ийцача сага ахча юхалургда ше, нагахьа санна итальянски футбола командах дунен чемпион хуле, аьнна.

Цул совгІа, цо дон деннадара котъаьнача командe лоьзаш волча кІара сага сов гІата хьисапе телевизор ала.

Ше йийцача юкъа 50 телевизор ехкай Брунелле, хІаьта тахан телевизораш ийцараш юхадехаш ба ахча. Камаьрша болельщик киса доассаде везаш ва хІана!

Сборне членашта лургъа аьнна хийнача телевизорий хьакъехьа цхьаьнха хьалха йоацаш хинна услови йоалаьрй совдегархочо — хІара дуьен чемпионо тика тІа дІа а ваха хьаацa деза шийна хьожадаь совгІат. Фу дугарда саго реклама баьвене ца деш... (АПН).

ВІАШАГІА ЛАТАР

«Воккха саги форд» яхача Эрнеста Хемингуая повеста тІа санна, форд Кубана хьатІаоттача моттиге дукха ха йоацаш Іалаьмате чІоагІа вІашатІа лета хиннаб шалтачкъаьра салаш бола чкъаьрен кхо саги.

БІарчча дийь сахьата лийтаб Мигель Коллон цун ши новкъости Іалаьмате боккхача чкъаьрах. ЗІен бага а дака, лазаро корзагІа баьккха бола чкъаьра цкъа берда тІатуйсабеннаб, цунах дІа а теха бархІ метр дІаьха дола кема доладе гІерташ. ТІаккха кІоргга форда чу Іочубодаш хиннаб, зоь эккхийташ чІоагІа нейлонови тай ухка а уьзош.

ТІеххьара а [illegible] машинка чкъаьра карабеннаб. Ийъ метр бІаьха хинни из Іалаьмате боккха чкъаьра тІераза тІа эзачо, цецбаьнна хиннаб шоаш дунен тІа баьлча деза форда йисте баьха нах а — 300 килограмм хиннаб из.

Иззамо бола чкъаьра цІакхьа а баьккхабац [illegible]

А. ЛЕСКИН.
АПН себ. корр.
Гавана.

КЪАЕННА «ПАРГІАТО»

Кенайоазоно деча хоамех, Нью-Йорке агІа цІи хеза йола ПаргІатон статуя 1984 шера туристаш хьажа ухийтаргбоацаш дІакъовларгья. ТІехьа ца йоаккхаш ремонт е езаш я монумент: статуйга хьожаш [illegible] Дэвид Моватта хоам баьча бесса. Бокъонца «гаргаш а хулаш йохаш латт» «ПаргІато». Цунна реставрационни балхаш деш. Масала, массехк бетта «ампуташ» ергьа аьтта кулга. Хетаргахьарча лоархІамех, 25 миллион доллара кхоачаргба дерригa ремонтага бода мах. (АПН).

Вай доттагІий опыт

КЕРДА БАЬЦАДААРАШИ СОМИ — БІАРЧЧАЧА ШЕРА

Пловдив яхача болгарски городера Георгий Димитрова цІерагІа Іилма - производственни комплекс баьцадараши соми кхебара специализаци еш я. Керттерча даькъе керда долаш дохка лаьрхІа да уж. Цар докхий доаца дакъа мара дай консерваи предприятешка чакхдаккха додар. Комплексо геттара дика кхоачаш бу чурча рынкана, дуккхача мехкашка экспорте ухийт керда баьцадараши соми, дикка доккха дакъа — СССР-е.

Чурча рынко, белгалдоахар ВКП XII съезда решенешка, бІарчача шера дайъа кхоачам баллеи Іалашбе беза беза нах кердача баьцадарашцеи сомацеи. Цу гІуллакха, шеко йоацаш, дикка хранилищаш хилaнза ярьйц, уж ца хуле, шин-кхо бутт балалехьа 20—25 процент доврда уж. Предприятешта хьалхашка декхар оттадаь: из мотта кІезигагІа боврбволаш, масала, Іажаш 7—8 беттага баха, кхораш — 5 беттага, комсаш — 3—4 беттага.

Хранилищаш - холодильникаш хьалъяра гІулакх шерра дІадоладенад Болгаре 70-ча шерашка. Терхам дукхагІа тІабохийтар хІаралр кхо эзар тоннагaра ох эзар тоннага кхаччалца чухоьшаргйола цхьан этажах латта типови холодильникаш хьалъяра. Хадданза дуккагІа доах мехка баьцадарашн соми, тІаккха цунах гуш да, карарча а хьатІайоагІача а пятилеткашка гІирсаш интенсивно хьалде дезаш хилар. Силадский бала детІайоалаярa оттаь къаман программа толлаше кхоачашъеш я. Масала, Георгий Димитрова цІерагІча Іилма - производственни комплексо дІалоада моттиг пятилетка (1981—1985 шш.) чакхйоалаш 30 процент, хІаьта 1990 шерага кхоачаш — 60 процент йоккхагІа хургьа.

ХІана холодильникашкара баьцадарашн соми цар хІара тайпанна эшача боараме температура лоаттаяр бахьан долаш ва талхийташ хахата доах. Керда хьалъеча базашка «тІахьожам боля атмосфера» хилийта лерхІ. Цу тайпарча холодильни камерашка боаражеча температурал совгІа, хьадда доазув долаш лоаттаю кислорода, углерода двуокись. Цу тайппара, Іажаш дІабехха боадабу ха нийс беттага кхоачаш йІахъю, хІаьта цу хана геттара кІезига бой уж, тІерча беса чамах хувцаленна цхьаккха хІама хилац.

Холодильни база дегІайоалаяра гІулакх теркама юкъа мегге латт цхьа баьцадараш лелаяра. Холодильни техника дешаш тохкача, «Хранпроект» яхача болгарски институтий коллективай а. Ераш я цар цхьайола лоархІаме разработкаш.

Консервни промышленноста Пловдивски института болхлоша В. Калиновея Я. Гоговеи холодильни промышленноста Ерригсоюзни Іилма - тохкама институтерча советски коллегашца цхьана кийчъяьй «Болгари» «Гамбургски мускати» яхача сортех йола комсаш дІаоттаь лоаттаяра керда технологи. С 0 градусагара 1,5 градусага кхаччалца температура а йолаш, юкъ-юкъе кІезигача боараме сера двуокись а еттаи лоаттаеш хилча 4 беттага йоал комсаш.

Кердача разработкашта юкъе — холодильни вагонашка е автофургонашка а ехка экспорте йолха персикаш, тепличи помидораши парсаши хьалхагІа а шетъяра технологи. Цунах хІацало а пайда ац «Булгар плодоекспорт».

ПІаьххача хана эксперименташ яьчул тІехьагІа баьцадараш лелаяра дешаш тохкача Пловдивски института Іилмай болхлочо Л. Велкова соцам баьб «Золотая превосходная», «Красная превосходная», «Джанатан» яхача сортех бола Іажаш дІаоттабь лоаттабара нийсагІа йола режим укх тайпара хилийта езаш хилaрах: кислорода 3 процент, углерода двуокиса 5 процент, температура — 0° С, хьла тардуш йола тІоадал — 90 процент. Цу хьлашка кердa болаш бархІ бутт боакх Іажаша. Промышленносте юкъеяхьа кийчъяьй технологи.

Баьцадараши соми дІаоттабь лоаттабара керда технологеш юкъеяхьаро йоккха экономически эффект лу Болгаре халкъа боахама.

Георгий ВЛАСЕВ,
болгарски журналист.
(София-пресс — АПН).

МоастагІашта духьала толаме тІом беш сальвадорски патриоташа мехка йоккха территори дІа а лаьцай цуна доал а ду. Режима каратедашта чІоагІа зе ду цар, царгара гера хьадоах, из моастагІчоа юхадетт.

СУРТА ТІА: ФНО бІухой.
ТАСС фотохроника.

АФГАНСКИ КОНТРРЕВОЛЮЦЕ ЮХЬ

«Афгански контрреволюце юхь» яхаш книжка араяьлла Кабуле. Цу тІа да афганистана гІулакхашта араяьлла гера нийсаца юкъегІертарах дола документаши бІаргадайначар ду тешалаши. Пакистана территоре тІера ерттиъа совгІа беженцаш лагерашка салаш араш мятежникий бандай опорни базаш а, цигара хьачу а хьехаш афгански лаьттан тІа террористически диверсенаш ахташ ара лелаеро. Книжки тІа да халкъа Іаьдало байхача террористаша даь мукІаралаш, бІаргадайнарийн террора Іазап лайнарийн тешалаш.

1978 шерарча апрельски революце юкъера лаьрхІача шишшеи ах-ахи гектар лаьтташ тийнад лаьтта вІалла доацачаш кІезига долаш болча ахархой кхо бІаь эзар дезалах хІараненна. Цу тайпара кхоатткъа эзар дезал миллиард афганага дІакхоачаш лаьттача арендии декхарех мукъабаьннаб. Бовзбеи шекара свеклайи закупочни маьхаш лакхдарна, юртбохама машиних боалкха нах лохбирца къовсам болабаьб халкъа Іаьдало Афганистане бахача дукхагІа болча наьха къела духьала.

Революце лелхабаь феодалаш Пакистана территоре тІа сайнаб. США ЦРУ-си кхыча лаьрххІа йолча службашех гІо а деш, афгански лаьттан тІа нах боабарен къоалаш дарен нинъ лаьцаб цар.

Алхха цхьан 1980 шера йоах книжка тІа. США-с мятежникашта бІаь миллион доллар деннад, Англе — ши миллион стерлингий фунт. Цу ахчах ийдаь дукха герзаш, вапычаткаш, тІема кхоачам хьабаьккхаб халкъа Іаьдало террористашкара. «Нагахьа санна Советски Союзо тхона новкъостал лаьдецаре, — йоах книжка тІа, — тха мехках шоллагІа Чили хинна хургьяр. цІийла кердаергьяр революци».

Книжка тІа дувц Мелябузехьа «Іслама гІа доахаш ба» яхаш кхайкаберех. Царна юкъе — гомосексуализм баьхьаи долаш военни училищера дІаваьккхачул тІехьагІа «Бусалба вежарий» яхача террористически организаце член а хинна дІаэттта Гульбеддин Хекматиар. 60-гІа шераш чакхдоалаш американски ЦРУ-с ийца хиннав из, цо еннача ваданегІа 1970 шера кабулски университета студент вийнав цо. Цхьабакъда, шин шу доаллащехьа а доал дераш набахтабарtе а ваьнна! 1973 шера Пешеваре вахийтав из цига «къаьсттача хьехашка» гІуланхаш чакхдаьра банда вІашагІйолла. Апрельски революци хинначул тІехьагІа «Хезб-е-Іслама» яхача реакционни организаце кулгалхо а хинна дІаэттав Хекматиар. Из организаци культура цІенойна чухьлах, школьни зданешта цІераш етт. Цо йохаьй 1479 школа. Сабахатулла Моуджаледи — контрреволюцена керте латтарех ца! ва. Революци яьлехьа эзарен болча ахархоща бола бааб цун лаьттаьш тІа. ХІана шийна карара даьнна рузкъа гера нийсаца юхадаккхар дукха отрядаш вІашагІъехкаш ва из Пакистане. Революцене назий цхьаьккха корта — Сайед Ахмед Гилане — кердагІча маркех йола автомобилаш йоккха фирма шийна даьлахьа йолаш хиннав мехка. Дохкадии дакъа лелаяд Гилане къахетам боацаш боахкаш мустабеши хиннаб ахархой.

Ахархой ше лаьа чутІара баьнначулн халкъа Іаьдало фирмана национализаци яьчул тІехьагІа Гилани США вахав гера эца. ТІаккха Афганистане диверсеш лелае банда вІашагІъелай.

Книжка тІа юйцача цхьаькха «ПаргІатонна тІехьарча къовсамхочун» — Бурханудин Раббане бандо тиъаь итт больница йоагаьй, къахетам боацаш бойбаьб, удабаьб нах, вІераш йийттай школашта. ХІана Пакистане ЦРУ инструкторий новкъосталца нах боаберий отряд вІашагІа а ялла, афгански наха низаш де тІахеи цо ия. Диверсешта финансироваш ара ахча ЦРУ-ра хьа а кхухьнийташ Оманерча цун банковски счета тІа ухийт. Наркотиккий базарe а кІалхарвоах Раббани дукхачча ахча: Делерча аэропорте цкъа лийна Іийнабац цун агенташ контрабанди наркъаша героинаш чуйхха гІертата хана.

Книжка тІа Іаламате дуккха да халкъа Іаьдало лайцача террористаша даь мукІаралаш. Масала, Сайед Али. Кама яхача юртарча школана цІи тохаш воаллача лаьцав. Цо мукІарат даьд Савгар яха юрт (Кама район) йоахача хана шийна доахьашхоща цхьана шоаш цу юртарча шин сага меражаш лергаш даьха а цар амбарех цІи теха а хиларе. Каме Сайед Али цун доакъашхоша цІи тиха доагадьяд районни управлене чуйнна цІа. Цар хоам баьб шоаш американски инструкторашца Варсакеи Парашинарен (Пакистан) кийчбаь хилaрах. Цу бандитий суртташ да книжка тІа.

Пешавара юххерча «беженций лагере» кийчбаьа Надживуллах Али-Кази. Нийкалашта тІаьстІа гера а долаш Сарах Мангаль яхача юртара Афганистана территоре тІа ваьннав из. Кабула пригородерча школана цІи тоха гІерташ воаллача лаьцав.

— Пешаварерча Саддар Базаара районе шу лаьцхад из, — яхаш ба лаьцача Вали Мохаммада лоттьам. — КІиранна дийза США-рча, Китаерча, ФРГ-ерча военни инструкторашa занятеш йора тхоца гера кхуьса, подрывной гІулакх, гера вІашагІдаккха а юха вІашагІдолла а Іомадеш. Тхо Юнус Халеса бандана дар. Оала де дезаш хиннар Афганистане кхераш гІатусилгеи тешоа боабелгеи. Больницашта школаштеи цІи етта, вІеноши тІаьши дохаде, нах боабе безар. Хвадже Муссафирен Кала Ваджиден школашта цІи тохача даьлцаь лаьцаш хиннав со. Цу гІулакха гера вапычаткаш ениар тхона Халиса.

В. БАННОВ.
(АПН).

Дунен общественноста теркама юкъметте

ЦІЕНХАШТТАРА А КХОАЧАШЪЮЛУРГЙОЛА А ИНИЦИАТИВАШ

Советски Союзо ракеташ кІезигъяра хьакъехьа предложени ешпехьа, корзагІоаьл цхьабола малябуэехьара нуагалхой. Хетаду, аргІанарча советски предложенена неза цІенхаштта теркам тІабахийтар кхераш уж байна бовла боахкаш санна.

Белгала иштта яр гаьна яхара низ юкъера бола ракеташ Европе кІезигъяра хьакъехьарча Юрий Владимирович Андропова тІеххьарча предложене даькъера официальни Лондона реакци. Премьер - министра Тэтчера цу связьате бунъ беравбир цуйгахьа. Сахьенна, уйла ца еш, цхьа во тасса кулг дар из. Лейбористски парте лидера Фута хетачох, кхыметтел из миштта я а па хьожаш тІа ца эцаш йитар Тэтчера советски инициатива. Иштта, кхыча мехкашпарча тІуланхий министра йича заявлени йир, Ю. В. Андропова предложени чІоагІа уйла тІалхийта хьажа везаш я, аьнна. Ала йиш йолаш да, цу тайпарча заявлене догдоахилга хулийт.

КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова къаьгга кхетадер долаш йоах, машар цa бохийтара тІехьа а ца доахаш де дезар да. массане а тІаэпаргйолча реальни уcловех ракеташ кІезигъяра хьакъехьара решени тІаэцар. Цо предложени яй СССР а НАТО мехкаша а гаьна кхетара низ юкъера бола шоай герзаш кхоза совгІа кІезигдолда аьнна. Цхьабакъда, США шита «нулевой решения» оалаш йола шоай къаьна трюк йоалайир цу предложенена духьала. Хьий долчча бесса, «нулевой решене» де деза яхар да НАТО ракетно - ядерни арсенала хІама тІера ца доалхарал совгІа цуа низ кхы а соа а боаккхаш, Советски Союза гаьна кхетара низ юкъера бола ший еррига ракеташ СССР европейски дакъ тІара яраш меттел азиатски дакъ тІара яраш а дІаяхар.

Американцаша йоах, английски французски ракеташ-м «чота юкъе йоагІаш а яц». Иштта хилча баьъахьа хеташ я госпожа Тэтчер а. Цхьабакъда, цу тайпара къамьлаш боча Іомадаьча берашка ухача мукхьашта тара хІама да, хІана аьлча шоай ла лоадараш хьерчергаш юкъ оаш яхаш даьа бехке а беш, фунаитІа даь а лоьзаре кот хила лоаш долча цу берашa леладер санна хІама да цар леладер. ХІаьта ракеташ дІанийсъяр-м вІалла тара хІама а чичад цхьанненa а эсне доацача берий ловзара.

Дукха ха йоацаш 30 эзар англичанкаш клотабаь гo а баь юкъеерзайир Гринхэм-Коммонера тхьамаш дола ракеташ дІаоттаергья яха майда. Из хІама дарoа, кхы хІама даьлеце а, дІаготтар царa. шоай къамаьлаш берашa санна а ца деш, кхийнарашa санна дертлолаш хилар.

Беррига англичанаш бац Советски Союза политика йиза дІиеІаьаш. ХІаьта а массане а кхетадеш латт цхьа хІама — советски позици нийса а машар чІоагІбаре тІаерзаь а хилар бакьдеш бола са мехка баха нах тІатІа дукхагІа хулаш латташ хилар. Денгара - денга дикагІа кхетаду, наха советски предложенеш ядерни гераш уж тІахьожама вІаллара дІадоалалехьа кІезигдара даькъе барт бара тІахьехаш цІенхашттара инициатива хилар.

Юрий Владимирович Андропова, Советски Союзо де йиш мел яр дергда хІаза дунен тІа бахача наькха а тІехьа тІабоагІарий а кхоамаьрша хилийтара яхача хана, официальни тІозараш ядерни тІема еча пропагандаца тхоаш къорде, бола даьхача берашка улача мукхьашта тара йолча политикаца тхоай фел лоъхе гІерте а, тха мехка бахача наха ладуйІ цо яхачунга.

Джейме ОЛДРИДЖ,
английски яздархо.
(АПН).

Лондон.

Іилмаи техникаи доазонаш

ЭГГАРА ХЬАЛХАРА КІОРА ТРУБОПРОВОД

Мишта е йиш я кІора транспортироака? Машинаькъа вагонашка, кемай трюмашка, грузовикашца.

ХІаьта Новосибирске хьалъеш латтача ТЭЦ-5 топкашка боагоргбола кІор, турбашта чугІолла хьаухаргба цига. 250 километр дІаьха хургья Советски Союзе эггара хьалхара кІор Кузбассерча Инская яхача шахтера Новосибирске кхоачабеш хинца транспортировка ергйола опытно - промышленни трубопровод.

Уникальни трубопровода а цун болх Іалашбеча объекташта а проектировани еча даькъа лаьцад «Теплоэлектропроекта» института Новосибирски отделене специалисташа. Отделене керттерча инженера Мыслин Георге дувц:

— Гидравлически кІор бахара технологи йовзаш йола дукхьа ха а я, хІаьта из дуккхаче мехкашкарча горнявацa шерра пайда ийбеш а я. Вай мехка кІора бассейнашка, цу даькъе Кузбасс а, я йоккхачче давленеца дІачуухийтача хица кІор боахаш шахташ. ХІаьта де йиш йолеш кІама деций-теш, цунца гІоанаш доаладь ца Іеш, доагор из эшшача дІаахийтар а?

Опыто хьахьоккхача бесса, гидротранспорт чІоагІа гІойлеша я. Цу тайпара трубопровод йолаш я, масала Курски магнитни аномале. Цига турбашта чугІолла дІаккхухь хиво Лебедински горнообогатительни комбинатера аьшкаруди концентрат Старый Оскале. Уж массехк итташ километраш я.

ХІана кІор а гІоаба турбашта чугІолла, лоархІаме транспортни артери хинна ца Іеш, шин тайпара йола испытательни полигон, масала, СибаретІе Уралаца ювзаргйолча кхы а низ болашагІа а йІаьхагІа а йолча линей прообраз хургья опытно - промышленни трубопроводах.

Трубопровода проект оттабара балхаш деш, кІезига къестадe дийзадац чоалхане декхараш. Масала, шахте из хьабоаккхача тайпара йоккхий нуьокаш а йолаш хила йиш яц турбашта чугІолла транспортировка еш бола кІор. Долче, из хьалхагІа катбе беза — масса 98 процент миллиметра иттагІча даькъал зІамагІа йолча галингех латташ хила еза. Воа ювебуса 2 процент кІор кІезига бокхагІа хила йиш я.

ХІаьта цул тІехьагІа, из дІанхача безача пункте кІора дом бокъабе беза эшаш йолча параметрашца кхоачабеш, боагабе мара ца безаш кийч а беш. ТЭЦе хьалъерг йолча кІор бокъабеча фабрика дІалоацаргья 2,5 гектар йола Іалаьмате йоккха майда. лаьха хургья из 40 метр гаргга. Из опытно - промышленни предприяти Іалашъергья вай мехка дуккъашха хьаеш йолча даймехка оборудованеца.

Низал миллион киловаттал совгІа болаш йолча ТЭЦ-5 электроэнергеци йоъхалцеи Іалашъергья Новосибирскера дуккха промышленни предприятеши нах баха районаши. КІора гидротранспорта комплекс, бокъонца лаьрхІача, экспериментальни гІирс ба, цудухьа кхы а хІанаш хила мег цига де дезеш. ТЭЦ болх ца сецийтара, цун проекта тІа белгалъяь я традиционни хьесапе машинаькъа вагонаща хьаккхухьаш долча доагорах а пайда эцара йола торонаш. Кхетадеш да, из запасной вариант мара ца хилар. Цу тайпара йола трубопроводаш хьееш де лерхІаш дола хІама машинаькъаца еча перевозкашта метта уж дІаоттаяр ма дий. ХІаьта машинаькъашта хІана тІалатта мукъ а дІамига мичаб. «Дуккьал цхьан йоккхача электростанце боагабу шера миллион тонн кІор. Керда трубопровод шера кхо миллион тонн доагоре транспортировка е лаьрхІа я — цо мукъайоаккхаргья кхы моахьаш дІа-юха ккхаьара 60 эзар вагон.

КІорапровод оттаяра балхаш деш чІоагІа теркам тІабахийтар гонахье бІех ца ейтара дешашта. Пульта чу кхо миллион тонн кІора геттара кагийча доакъолгел совгІа башха совгІа - эшашагІа доацаш нзал хий а ма дий. Мелла из пІендича а нззал хий Іодахийтача Іалама зе ца де йиш мигаяр цо. Цудухьа проектировщикаша предложени йир къайла система юкъейоалаеаьнна: кІорацa хьадоагІа деррига хий ТЭЦ системе доса а досе города йовхала сеташта йола резерв а хиле дІаотт.

Мехка эггара хьалха хьаьча кІора провода эксплуатаци яра опыто йиш хулийтергья кхыйола цу тайпара лаьттанна кІалхара магистралеш — кхоанарча ден перспективни а экономически а йолла транспорт хьаяра болх дІаболабе.

Олег КОСТМАН.
(АПН).

Барт болча дезале

Дика совгIат дар гIишлойхоша 1981 шера сентябрь бетта № 2 йолча Грозненски школе - интернате дешаш долча берашта. Цу хана керда хьалъьйча интерната корпусе дIадоладир цар дешара шу. Къаьнарча здане болх баьчу хьехархошта а воспитателашта а дагадоагIа берашка бIарглохкаш а царна хьехаш а I-шош хало мишта оазар. Къаьнарча интернате торо яцар цига деша хьоттадеш дола бераш дIатарде. Цул совгIа, во дар дешара а вахара а хьалаш. Дикка хало оазар воспитателаша берашт столове е бане дийц дезаш хилча, хIана аьлча, уж дикка геьна яр интерната корпуса.

ХIанз деррига а хувцаденнад. Хьалъьйй интерната керда здани. ГIадвуташ дз берашта цу чу паргIата хилар, 300 дешархочоа лаьрхIа я йа. Цига долаш да берашка дика дешийтара, царна кхетам балара, дарба дара эшаш мел дола хIама. Дикка аттача баьккхаб хьехархой а воспитателий а къахьегам кабинетин система хиларо, группашта лаьрхIа комнаташ хиларо. Группашта лаьрхIа йолча ерригача комнаташка IоттаьйI телевизораш, йолаш я магнитофонаш. Интернате я 200 саг чуводаш йола актови зал.

Къахьестама кхетам балара лша торонаш а дика я, дика кийчъьйй столярни а слесарни а мастерскеш, швейни гIулакхха кабинеташ. Хьалха мо гаьна дIакхувлац бераш столове е бане, уж интерната корпуса тховна кIала я.

Бакъда, керттерчарех цаI да берашца болх беш шоай гIулакх дезаш бола хьехархой хилар. Масала, слесарни гIулакхах волча хьехархочо А. М. Слободяника, столярни гоьзал Iомасча хьехархочо В. М. Слободяника берашта Iомаду цу специальностаца дукхаденна дола балхаш, хьехархоша З. И. Литвяка, И. Ц. Инотаевас йиIигаш маха баккха Iомаю. Цу хьехархоша шоай балха тIа дика толамаш дахара тешал деш яр дукха ха йоацаш интернате хиннача республика школай директорий семинаре гойта берашa шоай кулгашца говза хьаь хIамаш. Дукха дIайха дешаш аьлап семинара довкъашхоша берашта, ишта къахьегам безабалийтана хьехархой.

Интерната педагогически коллективе дика сий деш ба хьехархой - предметникаш: математикаш М. А. Добриева, В. Ф. Мутилова, эрсий мотт хьехаш йола Л. М. Котиева, кхыбараш. Тхьаь пхиъ шу совгIа ха я Н. П. Широкован В. С. Мальцеван воспитателаш болаш болх беш хьабоагIа.

Барт болаш, боккха дезал санна бахк беш хьайоагIа Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни хьехархочо Гайтукиев ИбраьхIама Руслана кулгалду интернациональни коллектив. Цун юкъе болх беш ба эрсий, украинцаш, белоруссаш, гIалгIай, эрмалой, хIирий, нохчий, татараш. Уж берригаш а шоайла хьерчабер да цар массане а цхьа уйла хилар: кхуви йоагIа тIехье советски мехка гражданина хила ма доаггIара дог-уйла долаш хьалкхеяр.

Белгалдаккха деза, ше мо йолча Къулбаседа Кавказа интернаташта юкъе Грозненера № 2 йола интернат эггара йоккхагIа хилар, хIанз базови а хинна дIаяттай из. Цудухьа, из интернат хьайийла дукха ха яце а, цига семинарашка, конференцешка республикерча интернатий воспитателаш, хьехархой ух.

Б. МАРЗИЕВ,
хьехархо.

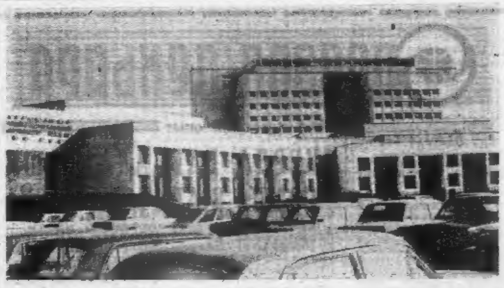

МЕХКА КАРДИОЛОГИЧЕСКИ СЛУЖБАНА КЕРТЕ ЛАТТАШ

МОСКВА. ХIара шера ерригача союзан республикашкара йоккха говзал йола 200 специалист-кардиолог кийчву СССР медицински Iилмай Академе Ерригсоюзни кардиологически Iилман центра аспирантурей ординатурей (СССР ВКНЦ АМН). Центра керте латт СССР кардиологически службана, координаци ю кардиологе 13 республикански Iилматохкама институтий цар филиалийн Iилман тохкамашта. Боккха а бернате а болх бу укхаза дега-пгашта хулача лазарий профилактика еши дарбаш деши дунен тхьаь ялх мехкарча Iилмахоща айхха бувзам а лоаттабеш.

Столица Кунцевски районе хьалъьйй ВКНЦ керда корпусаш. ХIанз Ерригсоюзни кардиологически Iилман центр — кардиологе актуальни проблемаш къоастаяра тIехьа болх беш йолча клинически, профилактически, экспериментально-теоретически подразделеней ше санна кхы йоаца комплекс я. ВКНЦ Iилмахошея лорашен Iалашду фундаментальни тохкамаш дегIадоаладелга, дега а мий а лазарий диагностикая дарбаш керда методаш хьаю. ВКНЦ чухь вIашагIъеллай 400 сага лаьрхIа клиника. Пациенташ укхаза ух ерригача Советски Союзера.

СУРТАШ ТIА: 1. Москверча Кунцевски районера СССР АМН ВКНЦ керда корпусаш; 2. Ерригсоюзни кардиологически Iилман центра директор СССР АН академик, СССР АМН академик, Социалистически Къахьегама Турпал, Ленински а СССР Пачхьалкхен а премей лауреат Евгений Иванович Чазов. 3. СССР Пачхьалкхен преме лауреат, биологически Iилмай доктор, дега электрофизиологе лабораторе кулгалхо Л. В. Розенштраух (аьрдехьарвар), лабораторе воккхагIвола инженер В. Н. Чихарев дега клеткай электрически активноста йолча кердача препарата действега хьожаш ба.

А. ЧУМИЧЕВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДЕШ

Доттагlал, машар, вошал — уж дешаш да боккха чулоацам болаш а, кIоарга маIан долаш а. Цу дешашта чIоагIа теркам тIабохийташ ба тха школера хьехархой а дешархой а. Дукха къахьег оаха берашта интернациональни кхетам балара. Из вIашагIехьдоаккхаш оаха лелаю тайп-тайпара методаш а, формаш а. Классни сахьаташца, заочни никъбара устни журналашца, санъердаме вIашагIкхетарашца довзийт оаха кхыча союзни республикашка дахача къамий вахар. Довзийт цар наькха истори, культура, цар цIи хеза бола нах, цар берий вахар. Ишта берашта довзийт доазол дехьарча берий вахар а. Дукхача республикашкарча берашца каьхатащца бувзам лелабу. ДIа-хьа совгIаташ кхухьийт.

Къаьстта дика доттагIий хиннаб тха Къулбаседа-ХIирий республикерча № 8 йолча школерча дешархоех. Дагь шу да тхо тхоайла дайза, оаха доттагIал леладу. Касткаст хул тха санъердаме вIашагIкхетараш цхьана чакхйоах тайп-тайпара мероприятеш: отрядни сбораш, санъердаме сайренаш, экскурсеш.

ВIалла йицлургьяц тхона тха цхьана хинна экскурсеш. Тхоай доттагIашца цхьана хилар тхо Назранерча тIема а къахьегама а сийлен музее, Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» заводе, трикотажни фабрике.

Цхьана хиннай Орджоникидзерча краеведчески музее художественни выставке, «Казбек» яхача мебельни фирме.

ТIеххьара вIашагIкхетар хилар 29 октябре — комсомола цIей денош. Цу дийнахьа хилар «Дай сийлен гIулакхашта тешаме да» яха доттагIлен линейка. Из линейка хилар Фуртоаг яхача юрта. Ахриев ГIапура дегIа памятник долча. Шинна школера бераш дар эггара хьалха комсомольски билеташ хьаьцаш, цига хьоарчайир дикагIболча октябряташта пионерски галстукаш. Цу линейке дакъа лоацаш бар тIема, парте ветеранаш, хьалхара комсомольцаш. Берашта хьалхашна къамаьл дир хьалхарча комсомольцашо, школай директораша — Г. М. Сарапаева, Б. М. Шадыжева. Берашта вIалла дицлургдоацa ди хилар цох. Дукха дизаш лехкар дешархоша Ахриев ГIапура памятника йисте, дош делар дай сийлен гIулакхаш дии а ца деш баха, денгара-денга чIоагIде доттагIал, комсомольски а пионерски а традицешта мутIахьа хила.

Л. КАМУРЗОЕВА,
г. Назрана № 4 йолча юкъерча школа кхетам балара балха завуч.

ДЕШАР ДIАДОЛАДАЬД

Санъердане чакхъяьхар шоай Iан каникулаш Старопромысловски района № 45 йолча школа пионераши школьникаши. ЙоккхагIа йолча классай дешархошта лаьрхIа каникулий хьалхарча деношка хилар кердача шера бал. хIаьта эIамагIйолча классашкарча дешархоша санъийрдар хозача сл-кана гонахьа, бахар кино, цирке, шоай шефаш болча «СевкавНИПИнефть» яхача институте болх мишта бу хьажа. ХIаьта, школа отличникех драматическа кружона дикагIболча доакъошхоех итт саг баха хилар вай мехка столице Москве. Царна хьалхаьийа царца яхар драмкружока кулгалхо йола хьехархо Сосина Татьяна Ивановна. Царна йIлар Москвера хоза моттигаш, баха хилар В. И. Ленина музее. ХIанз каникулашка дика са а лелa дешар дIадоладаьд бераша.

А. В. ТИЩЕНКО.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Тха консультацеш

НАЬХА ЦIЕНОШТА СТРАХОВАНИ ЯРАХ

«1983 шера дена бахача наьха доалахьарча цIеношта страховани еча керда положени юкъейоалаю аьнна хезад тхона. Бакъдий из?».

Б. УМАРОВ.

Бакъда. ХIанзалца гIишлошта страховани еча хана теркаме луцар 1939 шера гIишлой материалашта оттадаь оптови мехаш. Тахан гIишлош хьалъеча дIадодачунга диллача 10—15 процент мара дац из. Из теркал а деш, 1981 шера 20 декабре СССР Лаьнхехьарча Совета Президиума Указ тIайийцад граждаший болхена пачхьалкхен страховани елга декхар даь тIа а дужадеш.

Кердача законодательства декхар даь тIадожадаьд 1983 шера 1 январе дена граждаший доалахьарча гIишлошта (цIеношта, кхыча гIирсашта), пачхахьалкхен страховани елга. ХIанз дола мехаш ларде а луцаш, цIенош тиша, цIена хилар теркал а деш, страховани ергья ерригача республике. ГIишлонга деррига а дIадахачох 40 процент страховани елга декхар а даь тIадожадаьд кердача хьалаша.

Страховани еча хана луш дола вхча мишта лоархI хьожаргда вай.

Хьалха страховани ишта йора. Хьалцаргда вай, масала, 10х10х3 м³ йола кирпишках хьалдаь цIа. Цун объем 300 м³ я. Из хьалдеш 1939 шера тIайийца мехаш лаьрхIача 6 сом да цхьан кубически метра дIадахар. Цунга хьежжа страховани еча хана оттабу цу цIен мах 1800 сом мара бецар (6 сом х 300 м³). Карара шу хьатIаоттадаьца страховой мехах хIара 100 сома тIера городе 50 кепиги юрта 60 кепиги дала дезар. Ишта лаьрхIача вай юкъача гIишлон страховани еш дала дезар 9 сом городе 10,8 сом юртех дар.

Кердача законодательствагIа дола сурт кхыча бесса да. ХIанз цIа хьалдеш цхьан кубически метрга дIадолар 34 соми 51 кепиги да. Цунга хьежжа лаькхбеннаб гIишлой мах а. Масала, хьалха 1800 сом хилачa цIен мах хIанз 10333 сомаьга дIаьяхьчаб (34,51 сом х 300 м³). Цох 40 процент хьа а тIий а (4 140 сом) пачхахьалкхен страховани елга декхар а даь тIадожадаьд закона 1983 шера 1 январе дена.

Укх шера дена страховой сумма хIара 100 сома тIера городе 30 кепиги юрта 40 кепиги дала деза. Кердa оттаьча ставкех лаьрхIача лакхе вай дийцача цIенах янаа яргIйоацаш тIайожаль пачхахьалкхен страховани еш шера городе 12 сомаь 42 кепиги юрта 16 сомаь 80 кепиги гаргга дала деза.

Хьагуччa бесса кердача хьисапе страховани еш IотIакхетар хайра хIама дац. Цхьабакъда, цIа даьтача е цун Iаламо зе деш моттиг нийсъелча цIен дахна хиннa зе юхаметтаоттаде пачхьалкхено луш йола гаранти йоккха я. Хьалха 1800 сом луш хиннача кердача хьалех страховани йича 4 140 сом ахча лургда. Хинна зе юхаметтаоттадеш хьож гIишло цIенъенни дIоаьнна е цох пайда эца йиш йолаш материалаш а юхейнсай. Цунга хьежжа кхул страховой юхаметтаоттадер а.

Нагахьа санна дийна зе дукхагIа юхаметтаоттаде безам бале, цIен лоIамагIа кхы тIа страховани е йиш я. Шийлоамагlа страховани яра а боарам оттабаьб — гIишлон берригача мехах 40 процент. Ишта халча страховой юхаметтаоттадер 80 процентга дIаийхоач.

Хьагуччa бесса страховани ярах дола керда закон тIадерзадаь да советски наьха хьашташ дикагIа Iалашдара. Пачхахьалкхено тешам лу моллагIа цхьа хатар нийкха бохабаь боахам юхаметтаоттабе дайнар миссел хIана дац аьнна новкъостал де.

З. СУЛЕЙМАНОВ,
НГIАССР гIоалла йолча Госстраха управлене начальник.

ФЕ ХИЛА

Январь бутт болалуш лоа диллар. хIаьта транспорт лелача наькъашка цунах тоIа а денна ца бир. Из балхам долаш къаькъашкара дуламаш дукхагIа хулар. Нагахьа санна шаьрача моттигашка хIаьа лоа а деша кIезиг-дуккха йоьхадйоладенна яле лоамашна хIаьа а дукха лоа улл наькъашка ше ба. ХIаьта цу наькъашна дертIа дола деш. хан-ханнахьа гIуй хьоарцаш царга хьожаш я наькъий службаш. Цудухьа транспортни средствашта ихераме я цу наькъашка лела. Къаьстта чIоагIа фиймa а лоралуш а хила беза цу наькъашка лелача транспортни средствай водителаш. Чархаш дувкаргIйоацаш царна эIанараш тIаехкача а мегарьа.

Ножай-Юртовски районе Кирова цIерагIча колхоза Г-53 яхача мухь кхухьача автомашина водителa Н. Н. Габатаева ца билла шаьрбенача лоамач новкъа бошаш машина юхасоцае на а могаш из лоамах чухессай. Цига водитель чIоагIа лозавенаь, цуниa тIена пассажир веннав.

Малгобекски районе Орджоникидзе — Моздок яхача новкъа сайрийна возаш цхьаннахьа болх беш воаза. Карабулаке ваха вола А. Б. Бисаев хьалдеш латтача тIаьна юкхе кIоага чу нийккхав ший машина а тIехь. Водитель ше а цун сесаги воIн а чIоагIа лозабаьб.

Шелковски районе Моздок — ГIизляр яхача новкъа ший машинаи хьалхa йолача машинаи юкъе йоаггIаш йола юкъ ца йитар бахьан долаш НГIАССР ДОСААФ МАЗ яхача мухь кхухьача автомашина водителa В. Зайцева хьалхарча машина шиъ машина тIаккхетар кхераш цIаьхха тормоз техай. Цу бахьан долаш машина хахьеккха аьрдехьа яхай, дукхала йоагIача НГIАССР минводхоза АТХ «Краз» яхача автомашина водителa М. Х. Митаева МАЗа тIаккхетар кхераш аьттехьа а эза тIаьна йистерча перилаиа ший машина тIатехай. Нигара юханкесса из дукхала транспорт йоагIача наькъ тIа а нийсъенна автобусах кхийтай, из кIал тIа а яхоссаш.

Паькъашка лелара правилаш дертIа ца лелаяр бахьан долаш гIалалошта машинаш гIаттаьлуш моттигаш а нийслуш я хIана наькъашка. Грозненча Заводской районе. Коперника улицагIа водаш ЗАЗ-968 яхача автомашина водителa Н. В. Шамардина ший машина шин гIалалочов тIатехай. Уж лоза а баь больнице бихьаб.

ДIадахача хIирагIа (6—13 январе) республика наькъашка 58 авари хиннай. 4 саг веннав. 18 саг лозавеннав.

НГIАССР МВД ГАИ.

Грозненча экранаш тIа

«ВЕЗАЧА ЮРА КЪАЙЛЕ»

Из цIи йолча, СССР 60 шу дизара хетадаь А. П. Довженко цIерагIча киностуде даьккхача картина дувцаш дола хIама хул дунен хьалхара тIом болча шерашка. Режиссера В. Пидполе Львоверча журналистаца В. Добричевца цхьана язъйьча сценарех даьккхача фильмо хьахьокх Малхбузен Украинерча къахьегамхоша шоай кортамукъале бахьан лоаттабаь къовсам. Картина ларда а хинна дIаэттад Андрей яхача метрополита къайлагIа лелаеш хинна архив лахар а из гучаяккхар а. Цо переговораш еш хиннай Габсбургий империца, дунен хьалхарча тIем тIа Австро - Венгерски монархе корта йоаккхе, украински лаьтташ декъа дега а хиннав. Уж хIамаш дувца, вIашагIдехка моттиг а хиле дIаоттa везача Юра собор. Цу дерригача гIулакхаша, фильмерча событеша дика хьегойт фильма керттерча турпала, цхьан хана австрийски арме бIухо хиннача Романа кхел. Цун дийзад оппоашкера вехар, есарал вига а хиннав. Iоуха цIий, боабу нах бIаргабайнвача цо кхетаду ший моттиг мукъале бахьан къовсам лоаттеберашта юкъе хилар. Из фильм исторически да ала мегаргда шеко а йоацаш, хIана аьлча, цун ларде уллар бокъонца хинна хIама дувцаш йола материал я.

Фильме керттера роль ловзаеш ва Харитонов Андрей, «Овод» яхача картинe Артура роль ловзаярах Монте-Карле хиннача телевизиони фильмаш Дунен халкъашта юкъерча фестивала преми еннай цунна. Ишта, ролаш ловзаеш ба: Ступка Богдан, Талешко Владимир, Дедова Елизавета, кхыбараш.

«ВЕЗАМ ВОАГIАРГХИЛАРАХ СААЬКХЪУХАШ»

Санъердаме, наькха теркам тIаозаргбалаш я «Мосфильм» яхача студе яьккха керда кинокомеди. Режиссерaцa Шахвердиев Тофикаца цхьана цу картина сценарий язъяьр ва Зеленский Валерий. Автораша цхьаькха дIаязъелла йола цIи а еннай цу комедена, из я «Боккхагlчарна бола фаьлг» аьнна. ХIаьта, фаьлг ба аьнна аьлча, кхыча тайпара ала йиш а яцар фильма турпалашца нийслуш долча гIулакхех. Дукха санъердане хIама да картине, бакъда. из деррига а дувзаденна да тамашийна хоза вoI лоташ волча Вишняков Сергейнa. Из-м цунна массехьаза бIарга а гу, цун тIехьа вaха дагa а хул...

Безам боашаш сагота я дунен тIа ваха, из кхетадеш ва фильма хIара турпал. Цудухьа, шоай яраз лаха гIерт уж.

Ший фильме малагIа проблема яшха хьенав дувц режиссера:

— Гаьнардар зе Iема а Iеме, юхердар дувц вай. Сих ма ле, гонахьа дIа-хьа хьажа. Укхаза шоана корргба безам а яраз а.

Фильме ролаш ловзаеш ба къона бале а, цIи хеза актераш: Абдулов Александр, Алферова Ирина, кхыбараш.

Музыка язъяьй композитора Таривердиев Микаэла.

«ЕЗА-М ЕЗА». БАКЪДА, КЕРТАХ МА ВОХА»

Ишта цIи тиллай шоай кердача бахьах югославски кинематографисташа. Из картина наха дезалургхилярах шеко яц, хIана аьлча, из фильм да наха хоза а хеташ гIайийдача «Безама ха хьаьттай» яхача кинолента дIахододар.

Из санъердаме комеди хетаь я дукха дозлоахаш болча вагардой дашти-йоанйшта.

Фильма къоначa турпалашна Бобоси Марияни гIо ду барт нийсIа болча шоай дезалайги юта а барт болаш мерза баха.

Режиссера Чалич Зорана Маркович Йованаца цхьана язъяьча сценарех даьккхача фильме ролаш ловзаеш ба Драгомир Бойич, Дара Чаленич, Елена Житон, кхыбараш.

«IАРБИЙ ПРИКЛЮЧЕНЕШ»

Английски кинематографисташа даьккха да из цIи йола картина. Малхбоалехьарча халкъий фаьлга хьисапе ца фильм Брайан Хейлса сценарех оттадаьд режиссера Кевина Коннора. Картине ва дуламаш деш вола волшебник, дог дика дола джин, хоза принцесса, принц, кIувсаш самолеташ, тамашийна Iалам. Дерригача фаьлгашка санна, цига а вочарга хьежаш ба бехкам... Къаьстта белгалваккха веза фильма турпал — юмор.

Фильме ролаш ловзаеш ва Кристофер Ли, из ва англий ски актераша юкъе дикка белгалваьнчарех. Цо ролаш ловзаю «Ватерлоо», «Музыка оазаш» яха картинаш ловзаш да вай мехкарча зрителa.

В. КОВАЛЕВА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

16 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

15 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

18.00 — И. Дунаевский. «Белая акация». Оперетта (эрсий меттала).
19.03 — Санъердане илли ала... (нохчий меттала).
19.27 — «СалаIара минутащ» (гIалгIай меттала).
19.53 — Моттигерча композиторий шера... (нохчий меттала).

16 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

18.00 — «Сийначa Iаний мехках». Оперетта монтаж (эрсий меттала).
18.44 — «Оризонт» яхача ВИА концерт (эрсий меттала).
19.25 — «СалаIара минуташ» (нохчий меттала).
19.40 — «Санъердане доттагIашта юкъе». Музыкальни программа (гIалгIай меттала).
20.45 — Казановски воккха-гIалгIай увертюра.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грозне кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи. Фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, кхоана лоа а делхаш, малхбузехьара секунде 3—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи. Фегара температура бийсана —8 —13, дийнахьа — кхоана 0 +5, ломма — —4 +1 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малиновски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-37; редактора заместителан — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни дахаран — 2-54-04; промышленностан транспортан — 2-65-01; юрта бахамна — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехатийн — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-37; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-56-87; корректорской — 2-89-88.

Газет арадуьл шинарей, ерен, шоаттен денойшка

СФ05013. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковские, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 282.